ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА—ЯНГИ ЗАФАРЛАРГА!

Март Пленуми қарорларини муваффақиятли амалга ошириб, коммунизмнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлайлик

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 73 (13.029).

1965 МАРТ 28 ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

ПАРРАНДАЧИЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

Бухоро областининг паррандачилари КПСС Марказий Комитетининг кечагина ўз ишини тамомлаган Пленуми шарафига социалистик мусобақани авж олдириб, давлатга тухум топшириш юзасидан 1965 йил биринчи квартал планини муддатидан илгари — 25 мартда юз процент бажардилар. Давлатга 4.0818 минг дона ёки ўтган йили шу вақтда топширилганига нисбатан 2.0150 минг дона кўп тухум етказиб берилди. Навоий райони квартал планини 117 процент, Вобкент райони 110 процент, Ромитан райони 102 процент адо этди.

Область колхоз ва совхозлари гўшт топшириш биринчи квартал планини 113 процент, сут топшириш квартал планини 104 процент бажардилар. Давлатга гўшт, сут ва тухум топшириш давом этмоқда.

ПЛЕНУМ ҚАРОРЛАРИНИ ЖАНГОВАРЛИК БИЛАН АМАЛГА ОШИРАЙЛИК!

Ижодкор, талантли, меҳнатсевар совет халқи ўзининг фидокорона меҳнати билан моддий бойликлар бунёд этиб, коммунизмнинг қудратли базасини барпо этмоқда. Социалистик Ватанимиз куч-қудратини йилдан-йилга оширмоқда. Жонажон Коммунистик партиямиз, ҳукуматимиз қандай топшириқлар бермасин меҳнатсевар халқимиз жон-дил билан, зўр шижоат ва ташаббускорлик билан ҳаётга жорий этади.

Коммунистик партия замонамизнинг ақл-идроки, улкан ишларимизнинг ташкилотчиси, раҳномасидир. Партия коммунизм қурилиши даврининг барча мураккаб, қийин масалаларини турмуш практикаси ва илғор, революцион назарияга асосланиб донолик ва ҳозиржавоблик билан ҳал этиб бермоқда. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг куни-кеча ўз ишини тамомлаган Пленуми коммунистик қурилишнинг, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг энг муҳим, ҳаётий масалаларини: «СССР қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш соҳасидаги энг зарур чоралар тўғрисида»ги ҳамда «Коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг 1965 йил 1—5 мартда бўлиб ўтган маслаҳат учрашувининг якунлари тўғрисида»ги масалаларни кенг муҳокама этиб, ҳар иккала масала юзасидан қарор қабул қилди.

КПСС Марказий Комитети октябрь ва ноябрь Пленумларининг тарихий қарорларини бажара бориб, катта ташкилотчилик ва кенг сиёсий-тарбиявий ишларни амалга оширди. Қуйидан юқорига қадар партия, совет, касаба союз, комсомол органлари тузилишининг ҳаёт тўғрилигини аллақачон исботлаган ленинча принциплари тикланди, саноат ташкилотлари билан қишлоқ ташкилотлари ўртасидаги бўлинишга чек қўйилди. Партия органларининг структураси партия ҳаётининг қонуни — КПСС Уставига мувофиқлаштириб олинди. Бу эса партия ташкилотларининг ролини ошириб юборди, ясама, турмуш тақозо этмаган қайта қурилишлар натижасида партия ташкилотларининг сунъий равишда ажратиб қўйилишига хотима берди. Эндиликда партия органлари учун ижодкорлик билан, ташкилотчилик кўрсатиб ишлаш учун ҳамма шарт-шароитлар, имкониятлар мавжуддир.

Партиямиз Марказий Комитетининг Пленуми мамлакатимизда сўнгги йилларда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий якунларини таҳлил этиб берди, эришилган ютуқларни кўрсатиш билан, бу соҳадаги камчилик, нуқсонларни рўйирост очиб ташлади.

Коммунистик партия энг илғор социалистик тузумимизнинг буюк ҳаётий кучига таяниб, қишлоқ хўжалигини ривож топтириш борасида катта ташкилий тадбирларни амалга оширди. КПСС Марказий Комитетининг 1953 йилдаги сентябрь Пленуми қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришнинг тўғри йўлини чизиб берди. Албатта, Пленум қарорлари амалга ошириб турилган ўша кезларда қишлоқ хўжалигимиз муайян натижаларга эришди. Колхоз ва совхозлар ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамланди, неча ўн минглаб мутахассислар, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ташкилотчилари партиямиз чақириғига биноан қишлоққа жўнаб кетдилар. Колхоз ва совхозларнинг моддий-техника базасини яхшилаш, моддий манфаатдорликни ошириш соҳасида анчагина ишлар қилинди. Қўриқ ва бўз ерларнинг ўзлаштирилганлиги дон етиштиришни кўпайтиришда катта аҳамиятга эга бўлди. Экин майдонлари кенгайди, ҳосилдорлик оширилди. Қишлоқ хўжалигининг ялпи ва товар маҳсулоти кўпайтирилди.

Пленум таъкидлаб кўрсатганидек, сўнгги йилларда қишлоқ хўжалигимизнинг ўсиш суръатлари пасайиб қолди. Белгиланган планлар бажарилмади, ҳосилдорлик секинлик билан ўсди. Гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштириш ҳам айтарли даражада кўпаймади. Бунинг сабаби нимада? Бунинг сабаби шундан иборатки, социалистик ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг иқтисодий қонунлари, колхозчиларни ва совхозларнинг ишчиларини жамоат хўжалигини юксалтиришдан моддий манфаатдор қилиш, ижтимоий манфаатларни шахсий манфаатларга тўғри қўшиб олиб бориш принциплари бузилди. Бунга раҳбарликдаги субъективизмнинг касри ҳам анчагина урди, бу эса планлаштиришда, қишлоқ хўжалигини маблағ ва кредит билан таъминлашда, нархлар белгилаш сиёсатида хатоларга олиб келди. Ишлаб чиқариш қурилишига ва маданий-маиший қурилишга капитал маблағлар кам ажратилди, моддий-техника базаси дуруст мустаҳкамланмади. Раҳбарлик органлари асоссиз равишда қайта қурила берганлиги ишда масъулиятсизлик ва асабийлик вазиятини туғдириб, колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришига катта зарар етказди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш ва харид қилишни ташкил этишда жиддий камчиликлар содир бўлди. Деҳқончилик маданиятини юксалтириш чоралари кўрилмади. Фан ютуқлари ва илғор тажрибадан ёмон фойдаланилди.

Пленум ана шу камчиликларни қисқа муддат ичида тузатиб олиш партия ташкилотларининг, совет ва хўжалик органларининг муҳим вазифаси эканлигини алоҳида таъкидлади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш системасини янада яхшилаш, қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, фан ва практика ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш, колхоз ва совхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатидан янада мустаҳкамлаш, партиявий ишлар савиясини ошириш — бурчимиздир.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлашнинг бир неча йилларга мўлжаллаб, қатъий тузиб қўйилган планларига кўчиш, унда умумдавлат манфаатлари билан хўжаликнинг ички манфаатлари бир-бирига уйғун равишда қўшиб олиб борилмоғи лозим. Пленумда айтиб ўтилганидек, бир қанча қишлоқ хўжалик экинлари ва чорвачилик маҳсулотларининг асосий нархларини ошириш, шунингдек плandan ташқари маҳсулотларни оширилган нархлар билан харид қилиш системаси жорий этилади. Бу ҳар бир раҳбарни, ҳар бир партия ташкилотини янги шароитга солиб қўяди, уларнинг самарали ишлашлари учун яхши истиқболлар очиб беради, ишонч билан ишлайдиган қилади.

Пленум қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш юзасидан ҳам конкрет тадбирлар белгилаб берди. Янги беш йиллик планда давлат ва колхозлар йўли билан қишлоқ хўжалигига 71 миллиард сўм маблағ сарфланади. Давлат томонидан сарфланадиган капитал маблағлар ишлаб чиқариш объектларини қуриш ва техника сотиб олиш соҳасида 41 миллиард, қурилиш-монтаж ишларини бажариш соҳасида 21 миллиард сўмни ташкил этади. Шуни айтиб ўтиш керакки, бу маблағ тахминан урушдан кейинги ўн тўққиз йил ичида қишлоқ хўжалигига сарфланган маблағга тенгдир. Қишлоқ хўжалигида механизатор, инженер-техник кадрлар тайёрлашни янада яхшилаш ва кўпайтириш Ўрта Осиё республикаларида ирригация ишларига эътиборни кучайтириш ва бошқа жуда кўп тадбирлар, имкониятлар колхоз ва совхозларимиз моддий-техника базасини кенгайтириш, мустаҳкамлаш учун кенг имкониятлар очиб беради.

Фан ва илғор практика — қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини бутун чоралар билан юксалтиришга хизмат қилиши лозим. Шунинг учун ҳам Пленум бу масалага алоҳида эътибор берди. Субъективизмга, практикада синалмаган пала-партиш хулосаларга фан сира ҳам тоқат қила олмайди. Илғор фан фақат аниқ экспериментга, тажрибага, турмушда конкрет синаб кўрилган, маъқулланган, объектив маълумотларга асосланмоғи лозим. Ҳосилдорликни оширишга, маҳсулотни кўпайтиришга ёрдам берадиган илғор тажрибани, фан ютуқларини ишлаб чиқаришга кенг ва актив жорий этиш — муқаддас бурчимиздир. Агрономлар, зоотехниклар ва қишлоқ хўжалигининг бошқа мутахассис кадрларини тарбиялаб вояга етказиш, улар ҳақида ғамхўрлик қилиш — асосий вазифамиздир.

Пленум колхозлар ва совхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатдан янада мустаҳкамлашнинг баъзи бир муҳим масалаларини кўрсатиб, қишлоқ хўжалигини ташкил этишнинг колхоз ва совхоз формасини ривожлантиришга, яшнатишга бутун чоралар билан эътибор бериш зарурлигини таъкидлади. Совхозларни рентабель хўжаликларга айлантириш йўлларини белгилади. Турмуш колхозда демократик асосларни янада кенгайтиришни, қишлоқ хўжалик артели Уставини ҳаёт талаблари асосида қайта кўрилиб чиқилишини тақозо этмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми жуда муҳим, ҳаётий, конкрет масалаларни муҳокама этди. Пленум белгилаб берган ана шу вазифаларни, тадбирларни амалга оширадиган кадрлардир. Маъмуриятчилик, дабдабабозлик, буйруқбозлик, қишлоқ хўжалик мутахассисларининг, колхоз ва совхоз раҳбарларининг ишига ҳадеб аралаша бериш умумий ишимизга зарар келтиради. Ваҳоланки, коммунизм қурилишининг ҳозирги улкан вазифалари кадрларимиз олдига катта талаблар қўймоқда. Халқимизнинг маданий савияси ўсган, сиёсий билим даражаси юксалган ҳозирги шароитда хўжаликка ишнинг кўзини биладиган, талабчан, ташкилотчи кадрлар даркор. Улар оммага раҳбарлик қилишнинг ленинча маҳоратини, санъатини тинмай яхшилаб бормоқлари лозим. Шу билан бирга идеологиямизнинг бутун соҳалари — матбуот, радио, телевидение, сиёсий агитациянинг барча формалари партиямиз белгилаб берган жанговар вазифаларни амалга оширишда яқиндан, актив ёрдам бермоқлари, ташкилотчилик, ижодкорлик кўрсатмоқлари керак.

Республикамиз меҳнаткашлари Пленум қарорларини зўр активлик билан кутиб олдилар. Редакциямизга келаётган хат ва хабарларда ҳар бир ишчи, колхозчи, зиёли партиямиз ишлаб чиққан тадбирларни тўла маъқулламоқдалар, ана шу улкан режаларни амалга оширишга тайёр эканликларини изҳор қилмоқдалар. Партия ташкилотлари Пленум қарорларини барча колхозчиларга, совхозларнинг ишчиларига, мутахассисларга кенг равишда тушунтиришлари, уларнинг ижодий ташаббуслари, ғайратларини қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ва чорвачилик маҳсулдорлигини оширишга, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини мўл-кўл ишлаб чиқаришга, коммунистик мўл-кўлчилик барпо этишга қаратмоқлари лозим.

Пленум қарорларини жанговарлик билан амалга оширайлик, коммунистик мўл-кўлчилик яратайлик!

Калинин районидаги Свердлов номли колхозда чигит экишга пухта тайёргарлик кўриляпти. Далага кўплаб маҳаллий ўғит ташиб чиқариляпти. Ер текислаш, карталарни яхлитлаштириш қизғин давом эттириляпти. Колхоз деҳқонлари ернинг намини сақлаш ва чигитни табиий намга ундириб олиш мақсадида бороналашни кучайтиряптилар. Суратда: илғор механизатор Нурулла Баратов иш устида.

И. Глауберзон фотоси.

АМАЛИЙ ЖАВОБ

УРГАНЧ. (**«Совет Ўзбекистони» мухбиридан**). Шу кунларда машъал Хоразм области меҳнаткашларининг диққат-эътибори Ватанимиз пойтахти Москвага қаратилган.

— Партиямиз ленинчи Марказий Комитетининг Пленуми, — деди Урганч районидаги Калинин номли колхознинг раиси Х. Давлатов, — қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш тадбирларини белгилади. Биз Пленум белгилаган тадбирларни изчиллик билан амалга ошириш учун курашамиз.

Пахтакорларимиз бу йил 1.133 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олишди. Далаларимизда шу кунларда чигит экишга қизғин тайёргарлик кўриляпти. Ҳар гектар пахта майдони ҳисобига 12 тоннадан маҳаллий ўғит жамғарилди, минерал ўғитлар ташиб олинди. Ерларнинг шўри ювиляпти. Ҳозиргача 300 гектарга яқин ер сувдан чиқди. Э. Оллоберганов, О. Қиличев ўртоқлар бошлиқ юқори ҳосилли бригадалар чигит экишни биринчи бўлиб бошлаб юбориш учун шайланмоқдалар.

Чигитни қулай агротехника муддатларида экиш мўл ҳосил гаровидир. Биз экиш кампаниясини қисқа муддатда сифатли туғаллаш учун ҳамма шарт-шароитларга эгамиз. Колхозимиз аъзолари пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин кўпайтирадилар.

С. ИБРОҲИМОВ.

КАТТА ҒАМХЎРЛИК

КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорида СССР қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш учун, даставвал, колхозчилар ва совхоз ишчиларининг ўз меҳнатлари натижасидан моддий манфаатдорлигини ошириш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Деҳқонлар ҳақида қилинаётган бу буюк ғамхўрлик совхозимиз ғаллакорларини чексиз қувонтирмоқда. Улар дон етиштиришни янада кўпайтириш ва давлатга ана шу қимматли озуқа маҳсулотини кўпроқ етказиб бериш ҳақида сўз бермоқдалар. Ўтган йили совхозда 11 минг гектар ерда ғалла етиштирилди. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 9 центнердан ҳосил олинди. Давлатга 5000 тонна дон сотилди. Бунинг 60 проценти буғдой. Давлат сотилган доннинг ҳар тоннасига ўрта ҳисобда 56 сўмдан тўлади. Хўжалик дон етиштиришдан 255 минг сўм даромад қилди.

Бу йил ғалла майдони 3500 гектар кенгайтирилиб, 14500 гектарга етказилди. Ғаллакорларимиз бу йил гектаридан ўрта ҳисобда 10 центнердан ҳосил олиш ва давлатга 6000 тонна дон, шу жумладан 3500 тонна буғдой сотиш ҳақида сўз беришган. Бу йил даромад давлатга етказиб бериладиган доннинг миқдори кўпайишидан ташқари, КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорига мувофиқ доннинг харид нархи оширилганлиги ҳисобига ҳам анча кўпаяди. Ўтган йили 1 тонна буғдойни давлатга 47 сўм 25 тийиндан сотган эдик. Агар доннинг харид нархи илгаригидек қолдирилганида бу йил сотиладиган 3500 тонна буғдойдан 165373 сўм даромад қилинар эди. Лекин эндиликда совхоз давлатга сотган ҳар тонна буғдой учун 90 сўмдан олади. Шунда бу йил фақат топшириладиган буғдойнинг ўзидан 315 минг сўм ёки ўтган йилдагига нисбатан 149 минг 627 сўм кўп ҳақ олинади.

Бу совхоз ишчиларининг моддий манфаатдорлигини кескин равишда ошириш, уларга бериладиган ҳақни кўпайтириш имконини беради. Шу туфайли ғаллакорларимиз ўзлари ҳақида қилинаётган ғамхўрлик учун партиямизга, унинг ленинчи Марказий Комитетига чексиз миннатдорчилик билдиряптилар.

Р. РАШИДОВ.
Каттақўрғон районидаги «Каттақўрғон» совхозининг директори.

СИРДАРЁ ЧОРВАДОРЛАРИНИНГ РАПОРТИ

Сирдарё областининг чорвадорлари гўшт тайёрлаш квартал планини бажардилар. Улар тайёрлаш пунктларига 5410 тонна гўшт етказиб бердилар. (ЎзТАГ).

ЧОРВАДОРЛАР МАМНУН

КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорларини совхозимиз чорвадорлари зўр мамнунлик билан кутиб олдилар.

Совхоз коллективи давлатга 517 центнер гўшт топшириб биринчи квартал планини тўла адо этди. Шунингдек, сут топшириш квартал плани ҳам ортиғи билан бажарилди. 6800 гектардан ортиқ майдонга дон экинлари экиб бўлинди.

Пленум қарорлари чўпонлар ғайратига ғайрат қўшиб юборди. Илғор чўпонларимиз ўз мажбуриятларини шараф билан адо этмоқдалар. Истам Рустамов ҳар юз бош совлиқдан 200 бош, Мустафо Шарипов, Ислом Аҳмедов, Абдиназар Умаров 183-185 тадан қўзи олдилар. Чўли Хўжақулов, Шамси Чўлиев, Йўлдош Хўжақулов ўртоқлар ҳам ҳар юз бош совлиқдан 168-175 тадан қўзи олишга муваффақ бўлдилар. Совхозда 12 минг бош совлиқнинг ҳар юзтасидан 145 тадан қўзи олинди.

Совхоз чорвадорлари КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорларига жавобан 1965 йил учун олган мажбуриятларини муддатидан илгари бажариш учун зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

А. ХЎЖАҚУЛОВ,
Нурота районидаги Ленин номли совхоз директори.

Б У Р Ч

КПСС Марказий Комитетининг куни кеча ўз ишини тамомлаган Пленуми қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш юзасидан биз, химиклар зиммасига ҳам катта вазифалар юклади. Ўртоқ Л. И. Брежнев Пленумдаги докладида таъкидлаб ўтганидек, химия саноати ўз ишини яхшилаши, юқори сифатли минерал ўғитлар, заҳарли химикатлар, гербицидлар ва дефолиантлар ишлаб чиқариш ва етказиб бериш суръатларини жадаллаштириши лозим.

Бу йил республика химия саноати корхоналари қишлоқ хўжалигига 2 миллион 338 минг тонна ўғит тайёрлаб беришни мўлжалламоқда. Донадор аммиак селитраси, аммонийлаштирилган суперфосфат ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади.

Бу вазифаларни муддатида, кўнгилдагидек бажариш учун корхоналар қурилиши ва реконструкциясида қурилиш-монтаж ишларини жадаллаштириш, янги цех ва ускуналарни тез ўзлаштириш керак бўлади. Бу йил ҳам Фарғона азот ўғитлари заводининг иккинчи навбат цехларини қуриш давом этмоқда. Аммо қурилишда, хусусан дефолиантлар цехи қурилишида суръат кўнгилдагидек эмас. Лойиҳа-смета ҳужжатлари, ускуналар етишмаяпти. Бу камчиликларга барҳам бериш керак.

КПСС Марказий Комитети Пленуми қарорларини амалга ошириш учун республика химиклари ҳормай-толмай курашадилар.

Ш. АБДУРАСУЛЕВ,
Фарғона азот-ўғитлари заводи минерал ўғит цехининг бошлиғи.

ТАШАББУС МАЪҚУЛЛАНДИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети «Ташкенткабель» заводи ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги ҳамда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини маъқуллади.

Область, шаҳар, район партия комитетларига Тошкент кабелчиларининг ватанпарварлик ташаббусини қўллаб-қувватлаш юзасидан актив ташкилотчилик ишлари олиб бориш, саноат, транспорт, алоқа корхоналари, бинокорлик ташкилотлари коллективлари ўртасида юксак техника-иқтисодий кўрсаткичларига эришиш учун, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг аъло сифати учун, ишлаб чиқаришнинг ички резервларидан яхшироқ фойдаланиш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириш таклиф этилди.

Республика газета ва журналларининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетига республика меҳнаткашларининг Улуғ Октябрь 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун бошлаган социалистик мусобақаларини кенг ёритиш топширилди.

(Социалистик мажбурият газетамизнинг учинчи саҳифасида босилган).

СОВЕТ ПАРТИЯ-ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ВЕНГРИЯГА БОРАДИ

КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян бошчилигидаги Совет партия-ҳукумат делегацияси Венгрия Социалистик Ишчи партияси Марказий Комитети билан Венгрия Революцион Ишчи-Деҳқон ҳукуматининг таклифига биноан, 1 апрелда Будапештга дўстлик визити билан келиб, Венгрия озод қилинган куннинг 20 йиллиги муносабати билан ўтказиладиган тантаналарда қатнашади.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми қатъий ишонч билдирадики, қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришнинг энг зарур чораларини партия, бутун совет халқи мамлакат экономикасини юксалтириш ва халқ фаровонлигини яхшилаш учун ғоят катта аҳамиятга эга бўлган энг муҳим ва ҳаётий зарур иш деб кутиб оладилар.

(КПСС Марказий Комитети Пленуми қароридан).

ЮЛДУЗЛАР САРИ ҚАДАМ

МОСКВА, 26 март. (ТАСС мухбири). Космонавтларимизнинг ҳар қайсиси мана шу ерда, киноаппаратлар тириллаб турган, юпитерлар Қуёшнинг ўзи билан мусобақалашаётир, деб айтилса арзийдиган мана шу залда бўлган.

Москва Давлат университетининг маросимлар зали. «Восход-2» космик кемасининг парвозига бағишланиб, бу ерда совет ва чет эл журналистларининг матбуот конференцияси очилди. Зал лиқ тўлган. Президиумда космонавтлар, уларнинг ёнида олимлар ва мутхассислар ўтиришибди. Бу ерга Москва жамоатчилигининг намояндалари келишган. Таклиф қилинганлар орасида дипломатик корпус аъзолари ҳам бор.

Бугун космонавтлар ва олимлар чиқиб сўзлайдиган минбар атрофига жуда кўп микрофонлар ўрнатиб қўйилган. Радио ва телевидение репартерлари инсоннинг юлдузлар сари биринчи марта қандай қилиб қадам ташлаганлиги тўғрисидаги ҳикояни планетанинг ҳамма томонига эшиттиришга шайланиб туришибди...

Совет халқининг космосни ўзлаштиришдаги янги ғоят катта ғалабасига бағишланиб СССР Фанлар академиясининг президиуми, СССР Ташқи ишлар министрлиги ташкил этган бу матбуот конференциясини СССР Фанлар академиясининг президенти академик М. В. Келдиш очди.

Совет халқи, деди у, космик фазони ўрганиш ва ўзлаштириш ишларини планли равишда ва изчиллик билан олиб бормоқда. Бизнинг мамлакатимизда илғор космик саноат вужудга келтирилди. Бу саноат совет олимлари ва инженерларининг Коинот ичкариларига кириб боришдан иборат жуда катта вазифаларни ҳал этишларига имкон бермоқда.

Илмий тадқиқот институтларининг ва конструкторлик бюроларининг коллективлари космик кемалар, аппаратлар, турли системалар ва конструкциялар яратиш устида иш олиб бормоқдалар, космик трассаларни ҳисоблаб, аниқлаб бермоқдалар.

Ернинг жаҳондаги биринчи сунъий йўлдоши, биринчи марта Ой сари қилинган учишлардан тортиб то совет кишилари учириб бораётган космик кемаларгача бизнинг фанимиз ва техникамиз улуғ Ленин партияси раҳбарлигидаги совет халқи нақадар юксак чўққиларга эришганлигини бутун дунёга намойиш қилди.

Одамни космик кемада бевосита космик фазога чиқариш вазифасини, яъни энг принципиал вазифалардан бирини ҳал қилиш керак эди. Бу вазифанинг ҳал қилиниши одамнинг Ойга ва бошқа самовий жисмларга учиб бориши учун, ичида одамлар яшайдиган планеталараро станциялар вужудга келтириш учун янги, катта имкониятлар очиб беради.

«Восход-2» йўлдош кемасини учириб, унинг ичидан космонавтни космик фазога чиқариш, деб давом қилди СССР Фанлар академиясининг президенти, тўла муваффақият қозонганлигини энди ҳаммамиз биламиз. Президент уқтириб айтдики, одамни космосга чиқаришдан иборат бу эксперимент амалга оширилганлиги космосни ўзлаштириш йўлида қилинган энг ажойиб ишларнинг бири бўлди. Бу воқеа Коинотни талқиқ қилишда сифат жиҳатидан янги босқични бошлаб берди.

Эндиликда орбита бўйлаб учадиган станциялар вужудга келтириш, орбитада учиб бораётган космик кемаларни бир-бирига туташтириш, космосда астрономик ва геофизик тадқиқотлар ўтказиш учун янги жуда катта истиқболлар очилмоқда.

Олимнинг: «Яқин келгусида Ер атрофидаги орбитада космик илмий тадқиқот институти вужудга келтириш мумкин бўлиб қолади, бундай институтда энг хилма-хил ихтисосга эга бўлган олимлар ишлай олади», деб айтган гаплари ҳаммани ниҳоят даражада қизиқтирди.

Фанлар академиясининг президенти космоснинг янги қаҳрамонлари П. И. Беляевга ва А. А. Леоновга космик парвозлар асосчиси К. Э. Циолковский номидаги олтин медалларни ҳамманинг олқиши остида топширади.

Кема командири космонавт учувчи Павел Иванович Беляевга сўз берилади.

У, мана шу ажойиб парвоз тўғрисида батафсил ҳикоя қилиб беради. Жаҳонда биринчи бўлиб одамнинг бевосита космик фазога чиққанлиги мана шу ажойиб парвознинг зафарли энг катта якуни бўлди. Икки ўринли «Восход-2» космик кемаси 26 соат ичида Ер атрофини 17 мартадан зиёдроқ айланиб чиқиб, 720 минг километрдан кўпроқ масофани босиб ўтиб, 19 мартда Москва вақти билан соат 12-02 минутда Пермь шаҳри районида эсон-омон ерга қўнди.

«Восход-2» кемасининг парвози, деди унинг командири, совет олимларининг ақли ва билимлари, конструкторлар, инженерлар, техникларнинг ўткир заковати, ишчиларнинг моҳир қўллари биринчи даражали космик кемалар ва учирувчи ракеталар яратиб бера олишини яна бир марта кўрсатди.

... Берилган топшириққа кўра, деб давом қилди П. И. Беляев, Ернинг сунъий йўлдоши орбитаси бўйлаб бутун кун бўйи учиш ва шу учиш вақтида одамни кемадан космик фазога чиқаришни тажриба қилиб кўриш планлаштирилган эди. Илмий кузатишлар ва тадқиқотлар олиб бориш кўзда тутилган эди. Шу кузатишлар ва тадқиқотлар вақтида медицина-биологияга доир экспериментлар ўтказилиши, космик навигация элементлари ҳал қилиниши, Ер атмосферасини кузатиш ва ўрганиш керак эди.

П. И. Беляев экипажни олдиндан тайёрлаб қўйишнинг катта аҳамияти борлигини айтиб ўтди ва бундай тайёргарлик экипажнинг бир-бири билан боғланиб ишлашини аниқ таъминлаганлигини кўрсатиб ўтди.

«Восход-2» кемаси бундан олдинги кемалардан фарқ қилганлиги ва учиш программасига кўра, одамни космик фазога чиқаришни тажриба қилиб кўриш планлаштириб қўйилганлиги сабабли, бизни тайёрлаш анча мураккаблаштирилган эди. Биз кемани яратаётган конструкторлар билан яқиндан алоқа қилиб турдик, кеманинг турли системаларини синаб кўришда қатнашдик, деди космонавт.

Машқ кемасида бизни кўп марталаб машқ қилдиришди. Шу кемада биз Алексей Леонов билан учишнинг турли босқичларида ва айниқса Леоновни космик фазога чиқариш ҳамда кемага қайтиб кириши даврида бир-биримизга кўмаклашиб қилишимиз лозим бўлган ишларни шу қадар кўп машқ қилдикки, натижада биз бу ишларни автоматдек бажарадиган бўлиб қолдик.

Агар менга, деди П. И. Беляев, шуларнинг ҳаммаси осонми ёки оғирми эди, деб савол беришса, мен осон эмас, деб жавоб берган бўлур эдим. Алексей Леонов ҳам менинг бу гапимни тасдиқлайди, деб ўйлайман.

Кема командири учиш программасини бажаришдаги асосий босқичларни батафсил гапириб берди.

Программа тўлиқ бажарилди. Одамни космик фазога чиқариш тажрибасини ўтказишни орбитага чиқиб олганимиздан кейин бевосита бошлаб юбордик. Дўстим Алексей Леонов космик фазога чиқиш учун қилинадиган тайёргарлик ишларининг ҳаммасини аниқ бажарди ва менинг командамни сабрсизлик билан кутиб турди.

Кема командирининг ўз дўсти тўғрисида ҳазил қилиб айтган қуйидаги гаплари залдагиларни жонлантириб юборди: «У, ҳатто программада мўлжаллаб қўйилган муддатдан олдиноқ космосга сакраб чиқмоқчи бўлган эди-ю, лекин мен уни ушлаб қолдим. Программа бўлгандан кейин уни бажариш керак-да, чунки мен экипаж командири бўлганим учун бу программанинг бажарилишига жавобгарман».

Алексей Леонов ҳаётини таъминлаш системаларининг ҳаммаси нормал ишлаб турганлигига, унинг томир уриши ва нафас олиши нормада эканлигига қаноат ҳосил қилганимдан кейин, деди гапини давом эттириб П. И. Беляев, белгилаб қўйилган вақтнинг худди ўзида мен унга космик фазога чиқиш тўғрисида команда бердим.

Леонов космик фазода бўлган вақтда мен унинг ҳамма ҳаракатларини телевизион аппаратлар ёрдамида кузатиб турдим. Мен, ҳатто скафандрдаги майда деталларни ҳам телевизорда аниқ кўриб турдим.

Леонов билан биз телефон орқали доимий алоқа қилиб турдик, кема кабинасига ўрнатилган асбоблар эса якка тартибдаги ҳаётни таъминлаш системасининг ишини, шунингдек Леоновнинг томир уриши ва нафас олишини контроль қилиб туришимга имкон бериб турди.

П. И. Беляев журналистларга шундай қизиқ фактларни ҳам айтиб берди: Леонов космик фазога чиқаётган ва шу космик фазода бўлган вақтида Леоновнинг кемадан чиқаётгандаги ҳаракатлари кема ҳаракатига таъсир қилганлиги маълум бўлди, Леонов кема бўйлаб у ёки бу томонга ўтгудек бўлса, бу нарса кеманинг ҳаракатида аниқ сезилиб турди. Кеманинг сиртида Леоновнинг юриши ва унга туртилиши кеманинг ичида ҳамиша яхши эшитилиб турди.

Бинобарин, космик фазода турган космонавтни контроль қилиб туриш соҳасида кўзда тутилган ҳамма системалардан ташқари, контроль қилиб туришнинг қўшимча равишдаги товуш «системаси» ҳам пайдо бўлди.

«Восход-2» кемасининг ҳамма системалари ва ускуналари бутун учиш давомида нормал ишлаб турди. Кабина ичидаги температура Цельсий бўйича 18 градусга яқин иссиқ, намлик — 35-40 процент, босим — 1 атмосфера бўлиб турди.

Айрим илмий экспериментларни ва кузатишларни бажаришда ўзимизга ўнғайлик туғдирмоқ учун скафандрнинг элементларидан ўзимизни қисман бўшатиб қўйган вақтларимиз ҳам бўлди: гермошлёмни, ботинкаларни, қўлқопларни баъзан ечиб қўйдик.

П. И. Беляев учишнинг муҳим моментини — орбитадан тушиш ва Ерга қўнишни батафсил тасвирлаб берди:

«Программага кўра, биз Ер атрофини ўн еттинчи марта айланиб ўтаётган вақтда, Қуёшга ориентация қилиш системасидан фойдаланиб, автоматик цикл бўйича Ерга томон туша бошлашимиз керак эди. Шуни айтиш керакки, бошқарилиб борадиган бундан олдинги космик кемаларнинг ҳаммаси худди шу тарзда Ерга қўнган эди. Кемани қўндиришнинг автоматик системаси ишламай қолган тақдирда, такрорий ориентация системасидан фойдаланиб, қўл билан бошқариш цикли бўйича Ерга қўниш ҳамиша мумкин бўлур эди. Бизнинг космонавтларимиз қўнишнинг қўл билан ишлатиладиган системасидан фойдаланишни кўпдан бери орзу қилиб келар эдилар. Ер юзида ўтказилаётган машқлар вақтида бундай қўнишнинг ҳадисини олган эдилар ва космик учишда бундан фойдаланишга тайёр эдилар. Биз ҳам бунга шайланиб қўйган эдик».

Эътироф қилиб сизларга шуни айтишим керакки, деди П. И. Беляев, ўзимиз хоҳлаган ишни бажариш имкониятини биздан тортиб олаётган автоматдан биз, космонавт учувчилар, ҳатто хафа бўлсак ҳам бу сиримизни айтмас эдик. Аммо худди биз билан ўчакишгандай бу автоматика ҳамиша жуда яхши ишлайверди!

Автоматик цикл бўйича қўнишга тайёргарлик кўрилаётганида, Қуёшга ориентация қилиш системасининг ишида оз-моз нормалсизлик борлигини сезиб қолдик, бу ҳол бизни, ҳатто қувонтириб юборди. Чунки энди қўл системасидан фойдаланиб Ерга қўниш ва бошқариладиган совет космик кемаларининг яна бир ажойиб қобилиятини намойиш қилиш имконияти пайдо бўлиб қолди. Демак, эндиликда биз совет космик кемаларининг том маъноси билан бошқариладиган кема эканлигини кўрсатишимиз мумкин эди. Очиғини айтганда, биз, шундай қилишимизга рухсат бермасмикинлар, деган нарсадан хавотирда эдик, холос. Чунки Ер атрофини навбатдаги айланиб чиққандан сўнг автоматик тарзда пастга туша бошлаш системасидан фойдаланиш мумкин эди.

Биз ўз фикримизни айтиб ва қўл системасидан фойдаланган ҳолда, қўнишга рухсат сўраб берган саволимизга жавоб келгунча ўтган тахминан 30 секунд вақт биз учун жуда узоқ бўлиб кўринди. Ниҳоят, бизга 18-айланишда қўл системасидан фойдаланиб қўнсангиз «майли», деб жавоб беришди. Ердагилар бизга бемалол ишонишар эди ва биз бу вазифани бажаришимизга шак-шубҳа қилишмас эди.

Ерга қўндирувчи қўл системаси бенуқсон ишлади ва биз тахминан мўлжалланган жойимизга бориб қўндик, лекин бундай қўниш янгилик бўлгани учун сал нарига ўтиб кетибмиз. Бу нарса ҳар қандай кутилмаган ва тасодифий ҳолларга йўл қўймайдиган космик техникамизнинг имкониятлари катталигини яққол кўрсатувчи яна бир далил бўлди.

Мен қирувчи-учувчи бўлганлигим сабабли орттирган тажрибам космик кемани муваффақиятли қўндиришимга ёрдам берди. Космик кемани қўндиришда қўл билан ишлатиладиган система ишончли система бўлиб, бундан кейинги учишларда бу системани муваффақиятли қўллаш мумкин. «Восход» космик кемасида илгари қўлланилган юмшоққина қўндириш системаси жуда яхши ишлади.

П. И. Беляев ўз гапининг охирида жонажон юртимизда космонавтларнинг қизғин кутиб олинганлиги тўғрисида тўлқинланиб гапирди.

Биз Москвага қайтиб келган кунимизда, деб давом қилди у, АҚШда ичига космонавтлар Гриссом билан Янг тушган ва бошқариладиган «Жеминай» космик кемаси Ер атрофидаги орбитага чиқарилди. Бу — АҚШнинг миллий муваффақиятидир. Америкалик мард космонавтларни табриклаймиз ва кутлаймиз.

Бизнинг космонавтларнинг ва америкалик космонавтларнинг парвозлари фан ва бутун инсоният манфаатлари йўлида Коинот сирларини очишга қаратилган парвозлар бўлиб қолсин.

«Космосда сузган киши» космонавт А. А. Леонов минбарга чиққанида, залдагиларнинг кайфи яна ҳам чоғ бўлиб кетади, ҳамманинг эътибори кучаяди.

У, бутун дунё ўз кўзи билан кўрган фавқулодда воқеанинг «увертюраси тўғрисида» ҳикоя қилиб берди. Фазода беш қадам босишдан олдин жуда катта тайёргарлик ишлари олиб борилди. Тажрибалар ўтказмоқ учун кеманинг, шлюз камерасининг нусхалари ясалди, термобарокамерада тамомила бўшлиқ шароити вужудга келтирилди. Мана шундай шароитда, деди А. А. Леонов, биз скафандрлар кийиб олиб, космосга чиқишда қилинадиган ҳаракатларнинг ҳаммасини бирма-бир машқ қилдик ва тегишли малака ҳосил қилдик.

Одатдан ташқари экспериментнинг таркибий қисми бўлган ҳамма операциялар тўғрисида: одамнинг инсоният тарихида биринчи бўлиб кемадан очиқ космик фазога чиққанлиги тўғрисида А. А. Леоновнинг айтиб берган гапларини журналистлар диққат ва эътибор билан тингладилар.

А. А. Леонов, жумладан, бундай дейди:

Орбитага чиқиш биланоқ биз дарҳол экспериментни ўтказишга тайёргарлик кўришга киришдик. Шлюз камерасига чиқишдан олдин, кема кабинаси ичида туриб командир ёрдами билан мен ҳаётни таъминлайдиган мустақил системалар ўрнатилган қопнинг ичига кириб олдим ва шу қоп ичида ҳаёт кечиришга ўтдим. Шу системаларнинг ишлашини текшириб чиқдик. Камеранинг ичидаги босим билан кабинанинг ичидаги босимни баравалаштирдик. Сўнгра кема кабинаси люкининг қопқоғини очиб, шу люк орқали шлюз камерасига сузиб ўтдим. Скафандр ичига босим бердим, унинг герметиклигини (ҳаво чиқармаслигини) текшириб кўрдим. гермошлем ёпилишини ва ундаги ёруғлик фильтрининг ҳолатини текшириб кўрдим. Скафандр ичига кислород ўтаётганлигини текшириб кўриб ва кемадан космосга чиқиш учун қилинадиган

«ВОСХОД-2» КЕМАСИНИНГ ЭКИПАЖИ ҲИКОЯ ҚИЛАДИ

ҳамма ҳаракатларни яна бир марта фикран кўз олдимга келтириб, космик фазога чиқишга шайланиб турдим.

Павел Иванович кема кабинаси люкининг қопқоғини ёпиб қўйди. Командир камеранинг босимини йўқотиб космосга чиқадиган люк қопқоғини очди. Қуёшнинг кўз қамаштирадиган нури билан шлюз камерасининг ичи лиқ тўлди. Космик бўшлиққа йўл очиқ эди. Мен тезроқ сиртга бош чиқаришни сабрсизлик билан кутдим. Командирдан илтимос қилдим, лекин ҳамма нарса планда кўрсатилганидек бўлиши керак эди, шошилишнинг ҳожати йўқ эди. Яна бир оз кутиб турдим. Ниҳоят ҳамма нарса тайёр. Чиқиш мумкин.

Бепоён космос ўзининг тасвирлаб бўлмайдиган бутун гўзаллиги билан менинг кўз олдимда намоён бўлди. Дафъатан Ерга қарадим. У, менинг кўз олдимда улуғвор сузиб ўтди. Ер ясси бўлиб кўринди. Унинг четкаларидаги қиšинқликкина Ернинг бари бир думалоқ эканлигини эслатиб турарди. Ерлик фильтри етарли даражада қалин бўлишига қарамай мен ярқираб турган булутларни. Қора денгизнинг кўм-кўк сувини, соҳилнинг четкаларини, Кавказ тизма тоғини, Новороссийск кўрфазини кўрдим. Шошилмай шлюздан чиқиб олиб, сўнгра енгилгина люкдан ўзимни сиртга олиб кемадан ажралдим. Кемадан тобора нари кетаверидим. Бир учи менга, иккинчи учи кемага боғланган фал бутун узунлиги бўйича чўзилди, шундан сўнг кемадан нари кетиш ҳаракати тўхтатилди. Кемадан четланиш учун салгина қилган ҳаракатим мени кеманинг тумшуғига элтиб қўйди ва ажойиб космик аппаратимиз менинг кўз олдимда аста-секин бурила бошлади. Мен ёруғлик билан соя кескин контрастларини кўрсам керак деб кутган эдим, аммо бундай бўлмади. Кеманинг сояда қолган қисмини Қуёшнинг Ерга тушиб акс этган нурлари етарли равишда яхши ёритмоқда эди. Фални ўзимга сал тортиб, кемага аста-секин яқинлаша бошладим.

Сўнгра яна кемадан четландим ва кўндаланг ўқ атрофида бурилиб, кемадан аста-секин узоқлаша бошладим. Менинг кўз олдимда космик фазонинг улуғлиги очиқ кўринди. Тўқ бинафша тусдан майин қоронғуликка ўтаётган тагсиз осмонда порлаб турган юлдузлар кўз ўнгимдан ўтиб сўнгра Ерга кўзим тушди. Улуғвор ям-яшил массивлар кўз олдимдан сузиб ўтди. Волга дарёсини, кекса Уралнинг тизма тоғларини танидим, сўнгра Обь, Енисей дарёларини кўрдим. Мен ўзимни худди жуда катта, ранг-баранг бўёқлар билан бўялган харита устида сузиб бораётгандек ҳис қилдим. Масофанинг катталиги кўрган шаҳарларим қайси шаҳарлигини ва рельеф деталларини аниқлаб олишимга имкон бермади, аммо рассомликдан хабари бўлган кишининг менинг кўз олдимда намоён бўлган манзарадан кўра ҳашаматлироқ манзарани қидириб топиши маҳол. Қоронғи осмонга қоқиб қўйилгандек бўлиб кўринган ёрқин Қуёш нурлари гермошлем сиртидан ўтиб юзимни сезиларли иситиб турди. Сўнгра яна юлдузлар. Ер манзаралари кўз олдимдан ўтди.

Сал вақтдан сўнг мен фални ушлаб варрак ипини ўрагандек зўр бериб ҳаракат қилдим, ана шунда мен ўзимга тез яқинлашиб келаётган кемадан ўзимни қўлларим билан мудофаа қилишга мажбур бўлдим. Дастлаб мен гермошлем иллюминатори билан кемага урилмасмикинман, деб ўйлаб қолдим. Аммо шлюзга яқинлашиб унга қўлим билан тиралиб кемага урилиш хавфидан сақланиб қолдим. Бундай қилиш жуда осон бўлди, шундан сўнг мен ҳадисини олган киши одатдан ташқари мана шундай шароитда етарли даражада аниқ ва уйғунлашган ҳолда кўзғола бериши мумкинлигига қаноат ҳосил қилдим. Вақтим чоғ, кайфим тетик эди. Очиқ космосдан кеманинг ичига қайтиб киргим келмай қолди.

Кемага қайтиб кириш тўғрисида ҳатто команда олганимдан кейин ҳам мен кемага тиралиб туриб, ўзимни четга итарган дастлабки пайтда бурчак тезлиги нимадан ҳосил бўлишини синаб кўрмоқ учун люк четкасига тиралиб яна бир марта четланиб кўрдим. Бу тажриба туртки кучининг йўналишидаги заррача ўзгариш тегишли юзада айланма ҳаракат ҳосил бўлишига олиб келганлигини кўрсатди. Демак, космосда меҳнат қилган одамлар вазнсизлик ҳолатида ўз таналарини муайян ҳолатда ушлаб туришга ўргатмоқ учун ҳали кўп машқ қилишлари керак экан. Космик бўшлиқ билан яккама-якка дуч келмоқчи бўлган одамга енгиб бўлмайдиган ғов бўлиши мумкин бўлган психологик барьер деб аталган мушкулликка келганда мен бу тарздаги ҳеч қандай мушкулликни ҳис қилиш у ёқда турсин, ҳатто умуман шундай мушкуллик бўлиши мумкинлигини ҳам унутиб қўйдим. Буни ўйлашга қўл тегмади. Ҳар ҳолда космик фазо шароитида менинг ўтказган 20 минут вақтим, шу жумладан кемадан четланиб ўтказган ўн минутли вақтим «Восход-2» кемасида учишимнинг «қаймоғи» бўлди. Мен буни билар эдим ва шу сабабли бир секунд вақтим ҳам беҳуда ўтмаслиги учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрдим.

Бундан ташқари кема командири бўлган қалин дўстим билан, шунингдек Ер билан узлуксиз алоқа қилиб турганлигим ҳам жуда катта роль ўйнади. Мен космосда ўзимни якка-ёлғизман деб ҳис қилмадим. Ниҳоят мен скафандрнинг жуда аъло сифатли эканлигига, ускуналарнинг ва ҳаётни таъминлаш системаларининг пишиқ ва бақувватлигига сира шубҳаланганим йўқ.

Афсуски, вақт жуда тез ўтиб кетди, кема сиртида бўлишнинг охирги онлари бошланди. Менинг космосга чиқишимни киноплёнкага олган киноаппаратни кўчириб олиб дарров люк ичига киришга уриндим. Лекин бу унчалик осон иш бўлиб чиқмади. Ҳар ҳолда ҳаво билан бўрттириб қўйилган скафандр ичидаги ҳаракат бир мунча чекланган бўлади. Анча жиддий жисмоний куч сарфлашга тўғри келди, шу сабабли космос билан хайрлашувим бир оз чўзилди. Ниҳоят мен яна шлюз ичига ўтиб олдим ва орадан сал вақт ўтгач, кабина ичига кириб, Павел Иванович ёнидан жой олдим. У мени кемадан космосга чиқиш программасини эсон-омон тамомлаганлигим билан муборакбод қилди.

Анчагина зўр жисмоний иш қилган бўлишимга қарамай, ҳаётни таъминловчи мустақил ишлайдиган система жуда яхши ишлайдиган бўлиб чиқди, шу сабабли ҳаво етишмаслигини ёки температуранинг ноқулай ўзгаришини сезганим йўқ. Аммо креслога ўтириб олганимдан кейин пешанамдан ва чакаларимдан тер оқиб тушаётганлигини сездим. Баъзи журналистлар космосни мароқли сайр қилинадиган жой билан таққослайдилар. Бундай таққослаш учун ҳамимча ҳали вақт эрта. Бизлар кўп ойлаб ҳар томонлама тайёргарлик кўрмаганимизда эди (бу хусусда жуда кўп гапирилди) олдимга қўйилган вазифани шу қадар осонлик билан ҳал этишга муваффақ бўлолмас эдим, бунга ишончим комил.

А. А. Леонов космосга бемалол чиқиш тажрибасига асосланиб қуйидаги хулосаларга келди:

Кемадан очиқ космосга чиқиш бемалол мумкин ва эндиликда бу нарса инсон учун қандайдир сирли бир нарса эмас.

Ҳаётни таъминлайдиган ва мустақил ишлайдиган тегишли системалар ўрнатилган махсус скафандр ичига тушиб олиб космосга чиққан киши очиқ космосда яшабгина қолмасдан, шу билан бирга муайян мақсадга қаратилган ва уйғунлаштирилган муайян операцияларни бажариши ҳам мумкин.

Очиқ космосда жисмоний ҳаракатдаги ишларни ҳам бажариш мумкин, шунингдек илмий кузатишлар ҳам ўтказиш мумкин.

Одамнинг космосда биринчи қадамлар қўйган сўқмоғи, деди ишонч билан А. А. Леонов, Коинотни забт этишга олиб борадиган кенг йўлга айланиб кетади. Бизнинг мамлакатимиз, совет халқи ер юзида тинчликни барқарор қилиш соҳасида жуда катта иш олиб бормоқда, шу сабабли «Восход-2» кемасининг парвози биринчи навбатда тинчлик ишига, илғор фанни тараққий эттириш ишига хизмат қилади. Бу парвоз билан биз одамнинг одам устидан ҳукмронлигини эмас, балки одамнинг табиат кучлари устидан ҳукмронлигини барқарор қилаётирмиз.

Партия, ҳукумат ва халқнинг юксак ишончини оқлаганлигимиз учун фахрланамиз ва бизнинг ишимизни тақдирлаб қилинган иззат-икром ва берилган мукофотлар учун беҳисоб миннатдормиз.

* * *

Сўнгра олимлар ва космонавтлар журналистларнинг жуда кўп саволларига жавоб қайтаришди.

Кема командири Павел Беляев саволлар ёзилган бир тўп қоғозни кўтариб минбарга чиқди. Журналистларнинг саволларига унинг берган жавобларидан баъзиларини қуйида келтирамиз.

Савол: «Восход-2»нинг капсуласи ҳозир қаерда турибди? Ерга қўнилган жойдан уни қандай қилиб ва қачон олиб кетишди?

Жавоб: «Восход-2» космик кемаси космодромда турибди у ерга қўнган жойидан авиация воситалари ва кучлари билан космодромга олиб келинди.

Савол: Икки кишидан иборат экипажи бўлган «Восход-2» типидаги космик кема Ер атрофидаги орбитада қанча вақт тура олган бўлур эди?

Жавоб: Бир ойдан кўпроқ.

Савол: «Восход-2» типидаги космик кемалар «Полёт» кемаси сингари орбитасини ўзгартира оладими?

Жавоб: Ҳа, аммо бу парвозда маневрлар қилиш учиш программасида кўзда тутилмаган эди.

Савол: Бу сафарги учишда ўтказилган медицина ва биология кузатишлари қандай вазифаларни бажариши керак эди?

Жавоб: «Восход-2» парвозининг медицина-биология программасидаги хусусият шундай бўлдики, космик фазога чиқиш билан боғлиқ бўлган операцияларни бажариш чоғидаги психо-физиологик хусусиятларни, шунингдек ҳаракатлар биомеханикасини махсус ўрганиш керак эди. Космосда одамнинг ишлаш қобилияти проблемасини ўрганишга катта эътибор берилди.

Савол: Бундан олдинги йилларда, космик кемалар учиб бўлиб қайтиб тушганидан кейин бу кемалардан яна фойдаланиш мумкин дейилар эди. Бу гап «Восход-2» кемасига ҳам тааллуқлими?

Жавоб: Ҳа, тўла равишда тааллуқли.

Савол: Ерга қўниш натижасида кема дарахтларга дуч келмадими ва Ерга қўниш натижасида кема қанчалик шикастланди?

Жавоб: Кема Ерга жуда юмшоқ қўнди, у ҳеч бир шикастланмади.

Савол: «Восход-2» кемасида қўлланилган бошқариш системасини Ойга қўниш учун, яъни Ойга шу кеманинг юмшоқ қўниши учун яроқли деса бўладими?

Жавоб: «Восход-2» кемасида ўрнатилган қўл билан бошқариш системаси Ойга юмшоқ қўниш учун фойдаланишга мўлжалланган система эмас.

Алексей Леонов минбарга чиқади.

Унга қуйидаги биринчи савол берилади.

— Сиз кемадан ташқарида қанча вақт бўлдингиз — ўн минутми ё 20 минутми?

Жавоб: Кемадан ташқарида мен йигирма минут бўлдим. Шундан ўн минути шлюз камерасида ўтди.

Савол: Сиз космосга чиққан биринчи одамгина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга биринчи космонавт-рассом ҳамсиз. Айтиб беринг-чи, космоснинг туси қанақа? Сиз Ерда ишлатиб келган ранг-баранг бўёқлар тусини космосда ҳам учратдингизми?

Жавоб: Мен чизган расмлар матбуотда биринчи марта 1961 йилда эълон қилинди. Улар — космик пейзаж эди. Мен бу расмларни чизиш учун космосга учиб қайтган ўртоқларимнинг ҳикояларидан фойдаланганман, уларнинг ҳикоялари асосида космос расмини чизганман, энди мен космосни ўз кўзим билан кўрганимдан кейин хато қилмаган эканман, деган фикрга келдим.

Савол: Сиз кемадан сиртга чиққанингизда бирор товуш эшитдингизми? Бу товушлар кема товушимиди ёки бошқа бирор товушлармиди?

Жавоб: Мен ёқимли товушларни эшитдим. Бу — парвоз тўғрисидаги хабарни эълон қилаётган Левитаннинг овози эди.

Савол: Сиз кемадан ташқарида бўлган вақтингизда ниманинг винтларини бураб очиб-ёпдингиз, бунинг учун сиз махсус асбобдан фойдаландингизми?

Жавоб: Махсус асбобдан фойдаланиш гарчи мумкин бўлса ҳам мен ундан фойдаланганим йўқ. Мен камерани демонтаж қилдим ва шундан олдин унинг қопқоғини олиб бу қопқоқни янги орбитага улоқтириб юбордим. Бугун сиз фильмни кўрганингизда бунга ўзингиз баҳо берасиз.

Савол: Сиз фал-шланг орқали нафас олиб турдингизми ёки кислороднинг бир қисмини елкангиздаги баллондан олиб турдингизми?

Жавоб: Бутун чиқарилиш мустақил ишлайдиган ва ранецга ўрнатилган система асосида амалга оширилиб турди.

Савол: Скафандрнинг ичида қандай алоқа воситалари бор эди?

Жавоб: Кема командири билан телефонда гаплашиб турдик. У, фалнинг ичига жойлаштирилган эди. Бундан ташқари, кема командири мен космосда нималар қилаётганлигимни кеманинг ичида батамом эшитиб турганлигини ўзи гапириб берди.

Савол: Келажак учишларда космонавтлар ўзларидаги ҳаракат воситаларидан — реактив двигателлардан, газли пистолетлардан фойдаланиб, кемадан олисроқ масофага узоқлаша оладиларми?

Жавоб: Шундай қилишлари мумкин, деб ўйлайман.

Савол: Кемадан ташқарига чиққанингиздан кейин ҳушдан кетиб қолсангиз нима бўларди? Сизни бундай ҳолда «Восход-2»га қайтариб олиб кирадиган автоматик асбоблар бормиди?

Жавоб: Кема командири исталган вақтда менга ёрдам бера олган бўлур эди, деб ўйлайман.

Савол: Сиз космосда кемадан сиртга чиқишингизни хотинингиз олдиндан билармиди?

Жавоб: Эҳтимол буни фаҳмлагандир. Лекин у барибир менинг қайтиб келишимни биларди.

Савол: «Восход-2» учиши олдидан сиз ҳазиллашиб, мен баландликда ишлайдиган монтажчи бўламан, деб айтган эдингиз. Монтаж ишлари билан шуғулланиш тадқиқотларингиз вақтида бажариладиган вазифалар қаторига киритилганмиди? Бинокор ва монтажчилик касбини бажарувчи кишилар космосда керак бўлиб қоладими, деган масала бинокорларни қизиқтираётир?

Жавоб: Баъзи бир монтаж ва демонтаж ишлари билан шуғулланганлигимни ҳали гапириб ўтдим. Бинокорларга келганда улар тайёргарлик кўра беришлари мумкин, деб ўйлайман.

Савол: «Комсомольская правда» учун сиз учиш бошланмасдан олдин чизган қора-оқ расмни «Дейли уоркер» газетаси босиб чиқарди. Бу учишни тамомлаганингиздан кейин чизган суратингизни қачон кўрсак бўлади?

Жавоб: Совет Рассомлари союзига мени қабул қилишганлигини ҳозир менга айтишди. Бу союз жуда жиддий ташкилот ва улар, айтишларига қараганда, расм чизишга анча узоқ вақт сарфлашади.

Савол: Кема кабинасига қайтиб кирганингиздан кейин скафандрни ечиб қўйдингизми?

Жавоб: Ечсам бўлар эди-ю, лекин ечганим йўқ.

Павел Беляевга яна бир неча савол берилди.

Савол: Космик кема Ерга бевосита қўниши олдидан уни бошқариб туриш мумкинми ва учраши мумкин бўлган тўсиқларни четлаб ўтса бўладими?

Жавоб: «Восход-2» кемаси бунга муҳтож эмас.

Савол: Алексей Леонов космосда сайр қилиб кема ичига қайтиб кирганидан кейин унинг биринчи айтган сўзлари нима бўлди?

Жавоб: У: «Салом, командир!» деди.

Савол: «Жеминай» парвозининг аҳамиятига сиз қандай баҳо берасиз. Космосни ўзлаштиришда америкаликлар совет муваффақиятларига етиб оладилар, деб ҳисоблайсизми?

Жавоб: Америкаликлар бу программани бажаришда янги қадам қўйдилар, деб ҳисоблаймиз.

Савол: Кемани ўрмонга қўндириш унинг ўзи ва экипажи учун хавф туғдирадими?

Жавоб: Йўқ, туғдирмайди. Кема зарарланмади ва яна космосга учиши мумкин.

Савол: Ерга қўнганингиздан кейин Пермга учиб кетгунча вақтингизни қандай ўтказдингиз?

Жавоб: Биз вақтни чакки ўтказмадик, алоқа воситаларини тўғрилаб ишга солдик, гулхан ёқиб ўтирдик, овқатланиб олдик ва жўнашни хотиржамлик билан кутиб турдик.

Сўнгра, журналистларнинг саволларига академик М. В. Келдиш жавоб беради.

Американдаги «Нью-Йорк геральд трибюн» газетасида яқинда босилган бир материалда, Америка ҳарбий ҳаво кучлари 1952 йилда маймунни 36 миля юқориликка учириб, космик даврни очди, деб қилинган даъво тўғрисида Сизнинг фикрингиз нима, деб олимга савол беришди.

Қандай баландликни космосга қўйган биринчи қадам, деб ҳисоблаш кераклигини била олмадим, деди М. В. Келдиш, лекин америкаликлар етарли даражада кўпгина жиддий ишларни қилишди ва улар космосни тадқиқ қилиш йўлида ишлаганликларини кўрсатмоқ учун бундай далилнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман.

Савол: Келгуси учишларда космонавтлар бир кемадан иккинчи кемага кўчиб ўтишлари мумкинми?

Жавоб: Шундай қилишлари мумкин, деб ўйлайман. Ўтказилган эксперимент бу йўлда қўйилган катта қадам эканлиги шак-шубҳасиз.

Савол: Катта космик станцияларни орбитада монтаж қилиш олдидан космик учишларнинг яна қандай проблемаларини ҳал қилиб олиш керак бўлади?

Жавоб: Бундай проблемалар кўп, лекин турли космик кемаларни бир-бирига яқинлаштириш шу проблемаларнинг энг каттасидир.

Савол: Совет Иттифоқида 1970 йилга қадар космик тадқиқотларнинг қандай босқичлари ва қандай проблемалари энг муҳим деб ҳисобланади?

Жавоб: Буларнинг ҳаммасини санаб бериш қийин. Лекин космик фазони тадқиқ қилишдаги катта проблемалар, у ҳам бўлса — одамнинг космосга учишларини ривожлантириш, планеталараро станциялар вужудга келтириш, бошқа планеталарга етиб бориш, космик фазонинг физикасини ва бошқа хоссаларини тадқиқ қилиш проблемаларидир.

Савол: Биз совет космонавтлари билан ўтказилаётган олтинчи матбуот конференциясида ўтирибмиз. Еттинчи матбуот конференциясида яна бу йил улар билан учрашамиз, деб умид қилиш мумкинми?

Жавоб: Агар учрашиш маъқул тушаётган бўлса, бунга умид қилиш мумкин.

Савол: Совет космонавтлари космик кемаларнинг орбитасини ўзгартириш мақсадида қачон маневрлар қила оладиган бўлиб қоладилар?

Жавоб: «Восход-2» кемаси маълум маневрлар қилиши мумкинлигини ўртоқ Беляев айтиб ўтди. Мен шуни эслатиб ўтмоқчиманки, орбитасини ўзгартира оладиган биринчи автоматик кемалар бундан қарийб бир ярим йил муқаддам Совет Иттифоқида учирилган эди. «Полёт-1» мана шундай кема эди. Сўнгра, «Полёт-2» кемаси учирилди. Бу кема ҳам орбитани автоматик равишда ўзгартириш имкониятига эга эди. Шу системаларнинг ҳаммаси ўша кемаларда синаб кўрилиб, камолга етказилди. Кемаларни орбитада маневр қилдириш имкониятини тўла равишда эгаллаб олганмиз, деб ҳисоблаймиз.

Тим қоронғи қилиб қўйилган жуда катта залда блокнотлар яна шитирлай бошлади. Матбуот конференциясининг қатнашчилари «Восход-2» кемасининг мислсиз сафарини яна кўришга муваффақ бўлдилар. Кемадаги кинокамера билан суратга олинган ҳужжатли кинокадрлар космонавтларни стартга тайёрлаш қандай борганлигини, Алексей Леоновнинг кемадан космосга чиққанлигини, «Восход-2» кемасининг ичига қайтиб кирганлигини ҳикоя қилиб берди. Фильмнинг охирги кадрларида космонавтларнинг орбитадан Ерга томон пастланишга қандай тайёргарлик кўрганликлари кўрсатилди.

Журналистлар космоснинг янги қаҳрамонларини қизғин табрикладилар.

ХАТАРЛИ ИҒВОГАРЛИККА ЧЕК ҚЎЙИЛСИН!

«Вьетнамдан қўлингни торт!». Узбекистон пойтахтида ўтказилаётган оммавий митингларнинг қатнашчилари бутун прогрессив инсониятнинг ана шу талабига қўшилмоқдалар.

Гидрометприборлар заводи коллективининг митингида Ватан урушининг қатнашчиси, собиқ танкчи, старший мастер В. С. Михеев нутқ сўзлади.

— Америка империалистлари ўзларини батамом фош қилиб қўйдилар, — деди у. — Улар қилаётган ваҳшатларни эшитганингда даҳшат босади. Ҳатто фашист каллакесарлар ҳам химиявий қуролни ишга солишга журъат этмаган эди. Пентагон буйруғи билан эса, Вьетнам ватанпарварларига қарши заҳарловчи газ ишлатилмоқда ва напалм бомбалар оловида аёллар ва болалар ҳалоқ бўлмоқда. Агрессорлар жанубда уруш бошлаб, уни шимолга ёйишга ҳаракат қилмоқдалар, Вьетнам Демократик Республикасининг аҳоли яшайдиган пунктларини бомбардимон қилмоқдалар. Бу босқинчилик ҳаракатларига чек қўйиш керак! Узоқ Шарқда урушнинг хавфли ўчоғи ўчирилиши лозим!

Завод фрезерчиси В. С. Фролов агрессорлар қилаётган жиноятларни қаттиқ қоралади.

— Америка империалистларининг Вьетнам халқини тиз чўнтиришга барча уринишлари, — деди у, — батамом барбод бўлганлиги ҳар бир ақли расо кишига равшан бўлиб қолди. Океан нариёғидаги мустамлакачилар ўзларининг ана шу ожизликларини тушуниб, тобора қутурмоқдалар. Тинч кишиларнинг қонини бемалол тўкадиган даврлар ўтиб кетди, жаноб миллионерлар. Вазият яна ҳам кескинлашмагунча кетиб қолинглар, хатарли иғвогарликни тўхтатинглар!

Митинг қатнашчилари қабул қилган ўз резолюцияларида Ҳинди-Хитойдаги воқеалар хусусида Совет ҳукуматининг баёнотини яқдиллик билан маъқулладилар, Америка ҳарбийларининг Узоқ Шарқда уруш ёнғинини авж олдириш йўлидаги уринишларига қарши қатъий норозилик изҳор қилдилар. (УзТАГ).

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ • 2
28 МАРТ, 1965 ЙИЛ
№ 73 (13.029).

УЛУҒ ОКТЯБРЬ СОЦИАЛИСТИК РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИНИ ВА В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИНИ МУНОСИБ КУТИБ ОЛАЙЛИК

АЖОЙИБ ТАШАББУС

«ТАШКЕНТКАБЕЛЬ» ЗАВОДИ ИШЧИЛАРИ, ИНЖЕНЕРЛАРИ, ТЕХНИКЛАРИ ҲАМДА ХИЗМАТЧИЛАРИ КОЛЛЕКТИВИНИНГ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТИ

◆ ◆

Ижодий куч-ғайратга тўлиб-тошган совет халқи Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини ва жаҳон халқларининг гениал устози ва доҳийси В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини нишонлашга тайёрланмоқда.

Совет давлатининг ярим асрлик ривожланиш тарихи — совет кишиларининг оламшумул ғалабалари солномасидир. жаҳонда биринчи марта социалистик жамиятни бунёд этган халқнинг қудратидан нишонадир, эндиликда Совет Иттифоқи ер юзидаги барча халқлар учун илҳомбахш намуна бўлиб қолди.

Коммунистик партия ва совет халқи улуғ айёмларни муносиб нишонлаш учун курашиб, Ленин партиясининг XXII съезди тарихий қарорларини кўтаринки руҳ билан амалга оширмоқда, коммунистик жамиятнинг моддий-техника базасини бунёд этиш учун ҳормай-толмай меҳнат қилмоқда.

«Ташкенткабель» заводининг ишчилари, инженерлари, техниклари ва хизматчилари коллективи ҳам Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги ҳамда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига муносиб меҳнат совғалари тайёрламоқдалар.

Мамлакатимизда ҳам. чет элларда ҳам «Ташкенткабель» маркаси босилган маҳсулотлар машҳур бўлиб қолди. Бу корхона маҳсулоти энергетика. алоқа. транспорт, машинасозлик, химия, металлургия, нефть, газ ва саноатнинг бошқа тармоқларида, шунингдек қурилиш ва қишлоқ хўжалигида қўлланилади.

Биз. кабелчилар электротехника саноатининг тараққиёти, шу жумладан, кабель маҳсулотлари ишлаб чиқариш халқ хўжалигининг бошқа соҳаларига нисбатан жадалроқ ривожланиши лозимлигини яхши биламиз. Социалистик мусобақани авж олдириб, коммунистик меҳнат ҳаракатини кенг ёйиб, куч-ғайратимизни ишлаб чиқаришни техникавий жиҳатдан такомиллаштиришга, прогрессив технологияни жорий этишга, ишлаб чиқариш қувватлари ва ички резервлардан имконияти борича тўла фойдаланишга, иқтисодий жиҳатдан энг фойдали бўлган янги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга сарфламоқдамиз.

1961 йилдаёқ завод 1965 йилга мўлжалланган ишлаб чиқариш даражасига эришди. 1964 йилнинг сентябрь ойида эса етти йиллик планни бажарди. Ишлаб чиқаришнинг йил сайин ўсиш ҳажми план бўйича 5 процент бўлиши керак эди, амалда эса 12 процент бўлди. Етти йилликнинг охирига қадар планга қўшимча равишда 150 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланади. Планга қўшимча тарзда икки ярим минг километр бронли кабель. 22 минг километр контроль ва 4 минг километр сигнал-блокли кабель тайёрланади.

Яқин-яқингача ҳам кабель тайёрлашдаги айрим ишлар алоҳида-алоҳида айрим агрегатларда бажариларди. Поток-узлуксиз усулда маҳсулот тайёрлаш прогрессив усул эканлигини, меҳнат унумдорлиги ортишини ва маҳсулот сифати яхшиланишини эътиборга олиб инженерлар, техниклар ҳамда илғор ишчиларнинг асосий эътибори поток-автомат линияларни ишлаб чиқиш, тайёрлаш ва жорий этишга қаратилди.

1963 йилдан буён ўтган давр ичида 11 поток-автомат ва механизациялашган линия, шу жумладан, 5 та контроль кабелларнинг «томири»ни ишлаб чиқарувчи, битта сигнал блокли кабеллар ишлаб чиқарувчи ҳамда 4 та шаҳар телефон кабеллари ишлаб чиқарувчи линиялар ишга туширилди. Бу линияларнинг ишга туширилиши меҳнат унумдорлигини икки баравар оширди ҳамда ҳар бир квадрат метр ишлаб чиқариш майдонидан тайёр маҳсулот олишни 25 процент кўпайтирди. Прокат станининг модернизация қилиниши натижасида алюминий катанкаси тайёрлаш бир неча баравар кўпайди.

Етти йиллик мобайнида янги мукаммал конструкциядаги кабель буюмлари тайёрлаш ўзлаштирилди. Булар қаторига полиэтилен қопланган шаҳар телефон кабеллари киради. Бу буюмни тайёрлашда меҳнат сарфи камайди, қўрғошин ишлатилмайдиган бўлди, кўп миқдорда изоляция ҳамда кабелни ташқи таъсирдан ҳимоя қилувчи материаллар иқтисод қилинди. Булар қаторига геофизика ишларида қўлланиладиган уч «томир»ли каротаж кабеллари ҳамда узунлиги 7.5 километрга борадиган ва ҳарорат 180 градусгача кўтариладиган қудуқларда қўлланиш учун иссиққа чидамли кабеллар. одимловчи экскаваторларда ишлатиладиган оғир шланг кабеллар ва бошқа буюмлар киради.

Москва ва ленинградликлар ташаббусига қўшилган завод коллективи корхонанинг техника даражасини кўтариш, маҳсулот сифатини яхшилаш ҳамда жаҳон стандартлари даражасида маҳсулот тайёрлаш учун тадбирлар ишлаб чиқди ва уларни изчиллик билан амалга оширмоқда.

Заводда коммунистик меҳнат ҳаракати кенг авж олди. Эндиликда коммунистик меҳнат коллективи деган қутлуғ номга сазовор бўлиш учун 10 цех, 66 бригада, 35 смена курашмоқда. 2 813 ишчи эса коммунистик меҳнат зарбдори деган номга сазовор бўлишга бел боғлаган. 12 бригада, 8 смена коммунистик меҳнат коллективи. 660 ишчи коммунистик меҳнат зарбдори деган номга сазовор бўлди.

1964 йилда 553 та рационализаторлик таклифи тақдим этилди. Бу таклифларни жорий этиш натижасида йилига шартли равишда 1 миллион сўм фойда кўрилмоқда. Ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш, янги технология, янги кабель буюмларини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш ҳамда меҳнатни ташкил этишни яхшилаш йўли билан корхона коллективи 1958 йилдан 1964 йилгача бўлган даврда қуйидаги ютуқларни қўлга киритди:

— 13 миллион киловатт-соатдан ортиқ электр энергияси, 2.500 тонна мис ва алюминий, 31 минг тоннага яқин қўрғошин тежалди;

— меҳнат унумдорлиги 31,2 процент кўтарилди. айрим гуруҳдаги маҳсулотлар тайёрлашга меҳнат сарфи 25-60 процент камайди;

— корхона кўраётган фойда 5,6 миллион сўмдан 15,6 миллион сўмга кўпайди;

— ишлаб чиқариш маданияти, иш шароити санитария-гигиена жиҳатидан ҳам яхшиланди;

— корхона кўрилаётган фойда ҳисобидан салкам 6 минг квадрат метр уй-жой ҳамда 1.200 ўринли болалар муассасалари қурди.

Жаҳонда биринчи социалистик давлатимизнинг 50 йиллигини ҳамда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб равишда янги меҳнат ғалабалари билан кутиб олиш учун биз, «Ташкенткабель» заводининг ишчилари, инженерлари, техниклари ва хизматчилари зиммамизга қуйидаги оширилган мажбуриятларни оламиз:

1. 1964 йилда эришилган маррага нисбатан маҳсулот турлари бўйича ишлаб чиқариш ҳажми қуйидагича:

— куч кабеллари ишлаб чиқариш 1965 йилда 33 процент, 1966 йилда 52 процент, 1967 йилда 71 процент;

— контроль кабеллар 1965 йилда 23 процент, 1966 йилда 31 процент, 1967 йилда 38 процент;

— телефон кабеллар 1965 йилда 66 процент, 1966 йилда 2,2 баравар, 1967 йилда 4 баравар;

— каротаж кабеллари 1966 йилда 400 километрга ҳамда 1967 йилда 900 километрга ортади.

2. Кабель ва сим ишлаб чиқариладиган 15 та поток автомат ва 2 та механизациялашган линия жорий этилади. Шу жумладан, 1965 йилда 4 та, 1966 йилда 6 та ҳамда 1967 йилда 7 та линия ишга солинади.

1966 йилда узлуксиз қуйилма, мис прокати ва унинг қотишмаларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

3. Меҳнат унумдорлигини 1964 йилда эришилган маррага нисбатан 1965 йилда 2,6 процент, 1966 йилда 3,7 процент, 1967 йилда 10 процент кўтариш ҳамда тайёрланаётган маҳсулот таннархини 1965 йилда 0,3 процент, 1966 йилда 0,6 процент, 1967 йилда 1,5 процент арзонлаштириш кўзда тутилади.

4. Сиғими 600 жуфт бўлган шаҳар телефон кабелларини 1965 йилда, сиғими 1 200 жуфт бўлганини 1966 йилда ҳамда сиғими 2 200 жуфт бўлганини 1967 йилда ишлаб чиқариш ўзлаштирилади. 1967 йилда геофизика ишларида қўлланиладиган 300 градусгача ҳароратга чидайдиган 11 километргача узунликда бўлган каротаж кабеллари тайёрлаш ўзлаштирилади.

Шаҳар телефон кабеллари ҳамда каротаж кабеллари бўйича энг яхши жаҳон стандартлари даражасига 1967 йилда эришиш мўлжалланди.

5. Маҳсулот сифатини кўтариш ҳамда унинг пишиқ-пухта бўлишига эришиш мақсадида қуйидаги тадбирлар амалга оширилади:

— узлуксиз қуйилманинг ҳамда мис прокатининг жорий этилиши натижасида симнинг узилишига барҳам берилади;

— технология, ускуналарида иш жараёнлари муттасил тартибга солиб турилади, шунингдек, ҳисоблаш-ҳал этиш техникасидан унумли фойдаланиб, ҳар бир иш бажарилгандан сўнг маҳсулот сифати текшириб кўриладиган бўлади. Шу жумладан, 1966—1967 йилларда шаҳар телефон кабеллари тайёрланадиган поток автомат линияларда шу тадбирлар амалга оширилади; синов ускуналарида электрон техника воситалари қўлланиб, шаҳар телефон кабелларининг асосий кўрсаткичлари бошдан-оёқ контроль қилиб кўрилади.

— технология жараёнларини бир меъёрга солиш ҳамда янада мукаммалроқ ускуналардан фойдаланиш йўли билан 1967 йилда каротаж кабелларининг ишга яраш муддатини ҳозиргидагига нисбатан 40 процент кўпайтирилади.

6. 1966—1967 йилларда кенг истеъмол буюмлари тайёрлаш анча кўпайтирилади. маданий-маиший буюмларнинг бир неча ўнлаб турларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

7. 1966 йилда куч кабелларини ишлаб чиқарувчи комплекс поток линияни барпо этиш тугалланади.

8. Қурилаётган фойдадан ажратилаётган маблағлар ҳисобига 3 минг квадрат метр уй-жой. 500 ўринли мактабгача болалар муассасалари, 100 ўринли стационар, шаҳар атрофида йил бўйи ишлаб турадиган 400 болага мўлжалланган пионер лагери қурилади.

Бу социалистик мажбуриятларнинг бажарилиши Совет ҳокимиятининг 50 йиллигига ҳамда Коммунистик партиянинг ташкилотчиси ва жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг асосчиси Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига муносиб совға бўлади.

БУ МАЖБУРИЯТ ЗАВОД КОЛЛЕКТИВИНИНГ УМУМИЙ ЙИҒИЛИШИДА 1965 ЙИЛ 25 МАРТДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

ХАЛҚ УНИВЕРСИТЕТЛАРИНИНГ КЎРИГИ БОШЛАНДИ

Халқ университетларининг ишлари билан шуғулланувчи республика кенгаши билан жамоатчилик асосларида ишлаётган ана шу ўқув юртларини кўрикдан ўтказувчи республика комиссиясининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди. Қорақалпоғистон АССР, Самарқанд ва Андижон областларида кўрик қандай ўтаётгани тўғрисидаги ахборотлар тингланди.

Халқ университетларининг иши билан шуғулланувчи область кенгашлари ва кўрикка якун чиқарувчи область комиссияларининг вазифалари мажлисда муҳокама қилинди.

Қўшма мажлис қатнашчилари меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда халқ университетларининг ролини янада ошириш масалаларини кўриб чиқдилар.

(УзТАГ).

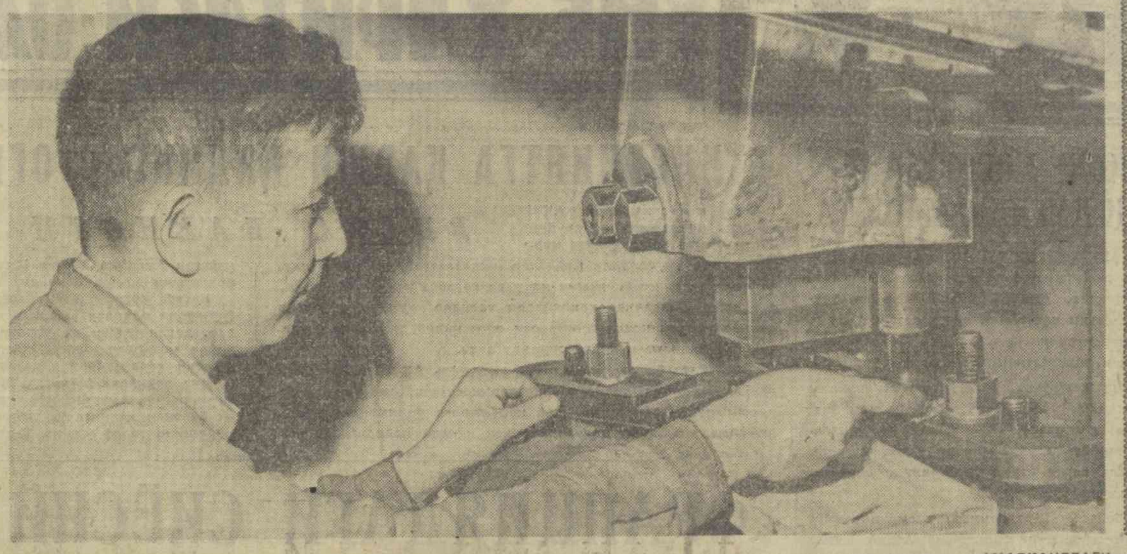

Самарқанддаги «Кинап» заводининг ишчиси Павел Муратов шаҳарда биринчи бўлиб саратовликлар усулида ишлашга кўчган эди. У ҳозир нуқул сифатли маҳсулот тайёрлаб, деталларни илк бор кўрсатишдаёқ манзур қилаётир. Суратда: смена топшириқларини 160 процент бажараётган илғор ишчи П. Муратов.

А. Палехов фотоси.

ТЎРТКЎЛЛИКЛАР ЮТУҒИ

НУКУС, («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Тўрткўл районининг чорвадорлари давлатга сут сотиш биринчи квартал планини ошириб адо этдилар. Қабул пунктига 426 ўрнига 451 тонна сут жўнатилди.

Ҳозир иккинчи квартал ҳисобига сут топшириш давом этяпти.

МАНГУ БАРҲАЁТ

БУЮК ҒАЛАБАНИНГ 20 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ГЕНЕРАЛ СОБИР РАҲИМОВ ҲАҚИДА ЯНГИ ХОТИРАЛАР

Бундан 20 йил муқаддам — 1945 йилнинг 27 март куни ўзбек халқининг азиз ва баҳодир фарзанди, гвардиячи генерал-майор Собир Раҳимов жанг майдонида қаҳрамонларча ҳалок бўлди. Генерал С. Раҳимов билан ҳарбий хизматда ва жангларда бирга бўлган кишилар уни ҳамон ҳурмат билан эсга оладилар.

★ ★

АРМИЯ ГЕНЕРАЛИ И. И. ФЕДЮНИНСКИЙ ГЕНЕРАЛ СОБИР РАҲИМОВ ҲАҚИДАГИ ЭСДАЛИГИДА БУНДАЙ ДЕЙДИ.

Иккинчи зарбдор армия Эльбингни ишғол қилгандан кейин Шарқий Пруссиядаги жанговар ҳаракатларини асосан тугаллади. Эндиги вазият Висла дарёсининг ғарбий соҳилида жойлашган қўшинларни дарҳол жангга солишни талаб қиларди.

Бу ерда генерал Батов қўмондонлигидаги 65-армия қўшинлари 1945 йил февраль ойи бошларида ўнг томондан Грауденц шаҳри ва қалъаси яқинида Висла дарёси қирғоғига чиққан, чап ёндаги кучлари эса дарёдан ўтган эди. Бироқ душман Грауденц қалъасига қаттиқ ёпишиб олиб, Висланинг шарқий соҳилидаги плацдармни ўз қўлида сақлаб турар, қўшинларимизнинг олдинга силжишини тўхтатиб қўйган эди. 65-армия фронти 60-80 километрга чўзилган эди.

Маршал К. К. Рокоссовский иккинчи зарбдор армия қўшинлари олдига Нейенбург районида Висла дарёсидан кечиб, ғарбий соҳилда ҳужумни давом эттириб, душман мудофаасини емириш ва шундай қилиб, ҳужум давомида дарёнинг шарқий соҳилидаги Грауденц шаҳри ва қалъасини ишғол қилиш вазифасини қўйган эди.

Биз генерал-лейтенант Анисимовнинг 98-корпусини мудофаада қолдириб, бошқа икки корпус билан чап томонга қараб силжидик.

65-армия составидан генерал-майор Собир Раҳимов қўмондонлигидаги 37-гвардиячи ўқчи дивизия бизнинг ихтиёримизга берилди. Мен биринчи ўзбек генерали ҳақида илгари ҳам эшитиб, у билан танишиш орзусида эдим.

37-гвардиячи дивизия Грауденц остонасида турарди. Унинг штаби Пицвальднинг ғарби-шимолий чеккасига жойлашган эди. Мен генерал-майор Собир Раҳимов билан шу ерда учрашдим.

Узун бўйли, корачадан келган, чўзиқ юзли, генерал-майор Собир Умарович Раҳимов дивизиянинг аҳволи тўғрисида қисқача ва аниқ маълумот берди. У ўз докладида баъзи командирларга жуда аниқ характеристика берар, бу эса генералнинг ўз қисм ва бўлинмаларида тез-тез бўлиши, ўз ихтиёридаги кишиларни яхши билишидан далолат берарди.

Собир Раҳимов кавалериядаги одатига кўра, жанг қизиб турган жойларга борар, ҳужумларда қатнашарди.

Генерал-майор Раҳимов Грауденцда душман мудофааси қандай уюштирилганлиги билан мени таништирди. Польшанинг бу қадимий шаҳри ва қалъаси душманнинг шимол томондаги мустаҳкам таянч пунктига айлантирилган эди. Гитлерчилар бир неча йил давомида бу ерда турли мудофаа истеҳкомларини қурган.

Душман штаби қалъада жойлашган эди. Тош деворлар штабини артиллерия ва авиация ҳужумидан сақлаб турарди.

Гарнизонда қанча одам борлиги ҳақида бизда аниқ маълумот йўқ эди. Бу ерда 8-9 минг киши борлиги кейинчалик маълум бўлди. Гарнизон коменданти генерал-майор Людвиг Фрике эди.

— Грауденцнинг шарқи-жанубий томони унча мустаҳкам эмас, — деди менга Раҳимов, — менимча биз кучни шу томонга тўплашимиз керак. Шу билан бирга, душман ўз резервларидан тўғри фойдалана олмаслиги учун шарқи-шимолий томонда намойишкорона ҳаракатлар ўтказиб, уни чалғитишимиз керак.

Душман Грауденцни қаттиқ туриб ҳимоя қиладими ёки қуршовда қолишдан қўрқиб қўшинларини шаҳардан олиб чиқиб кетадими, буни биз билмасдик. Мен Грауденц учун жанг уюштиришни ўринбосарим генерал Хабаровга топширдим. У душманни шаҳарнинг ўзида, ёки Висланинг ғарбий соҳилида қуршаб олишга қарор қилди. Генерал Хабаров Раҳимов дивизиясига: «16 февраль кечқурунгача Грауденц шаҳрини ишғол қилиш, 142-ўқчи дивизия билан ҳамкорликда Висланинг ғарбий соҳилида душманнинг изидан қувиб бориш» вазифасини қўйди.

Мен жанговар буйруқ билан танишиб, 37-дивизияга қўйилган вазифа оғир деган фикрга келдим. Чунки, генерал-майор Раҳимов дивизияси сон жиҳатдан кам, бунинг устига узоқ давом этган аввалги жангларда анча толиқиб қолган эди. Шунинг учун мен буйруқнинг мазкур моддасини ўзгартириб, дивизиянинг вазифаси:

«...Корпус қисмлари ҳужумга ўтган заҳоти ҳамма воситалар билан душманга актив зарба бериш, душман Грауденцдан чекинган тақдирда қатъий ҳужумга ўтиб. Висла дарёсининг шарқий соҳилидаги плацдармни душмандан тозалаш», деб белгиладим.

Висланинг ўнг соҳилидаги душман плацдармини йўқ қилиш учун олиб бориладиган жангдан кутилган мақсад — учта ўқчи дивизиянинг кучи билан душманга зарба бериб, унинг мудофаасини ёриб ўтиш ва Грауденцни қуршаб олиш, сўнгра гарнизонни тугатиш учун кичикроқ қисмни қолдириб. Висланинг ғарбий соҳилидан шимолга томон ҳужумни давом эттириш эди.

Мўлжалимиз тўғри чиқди. Немис-фашист қўмондонлиги Грауденцни «битта солдат қолгунча ҳимоя қилиш» тўғрисида Гитлер буйруғини бажариб, ҳатто қуршовда қолган тақдирда ҳам шаҳарни қаттиқ туриб мудофаа қилиш, кучларимизнинг Висла соҳили бўйлаб олға интилишига халал бериш ниятида эди. Вазифамиз эса Данциг томонга ҳужумни кенгайтириб, бунинг учун «Грауденц қуршови»да мумкин қадар озроқ куч қолдириш эди.

Генерал-майор Раҳимов дивизияси ўзи ҳаракат қилаётган участканинг анча жойини қўшни қисмларга қолдириб, жанговар сафини бирмунча жипслаштириб олди.

— Сиз кучларингизни икки километр масофага жипслаб жойлаштиринг, — дедим мен Раҳимовга. — Душман бўш келмайдиганга ўхшайди.

16 февралда Грауденц учун жанг бошланди. Икки кун давомида шаҳар бўсағасидаги душман истеҳкомлари бутунлай тор-мор қилинди.

Генерал-майор Раҳимов дивизияси бир қанча пунктларни ишғол қилиб, анча олға кетди. 18 февралга ўтар кечаси Раҳимовнинг гвардиячилари шаҳарга бир неча марта бостириб кирдилар, лекин душманнинг қаттиқ қаршилигидан кейин, яна шаҳар четига чекиндилар. Жангда қизишиб кетган генерал Раҳимов гоҳ у полкда, гоҳ бу полкда пайдо бўлиб турарди.

...Гвардиячи генерал-майор Собир Раҳимов билан тез орада хайрлашишга тўғри келди. 37-гвардиячи дивизия яна 65-армия составига берилган эди.

Раҳимов мен билан хайрлашиш учун команда пунктига келди. У шинелини ечди, гимнастёркасида Суворов ордени, тўртта Қизил байроқ ордени ва Қизил юлдуз ордени ярқираб турарди.

— Раҳмат ўртоқ қўмондон, — деди у пайваста қошларини чимириб.—Грауденц учун бўлган жангларда кўп нарсани ўргандим.

— Жанговар ишингиз учун сизга ҳам раҳмат.—дедим мен. — Лекин сиз доим қўшинлар орасида юриб чаққи қиласиз. Сизнинг жасурлигингизни ҳамма билади, аммо, сиз дивизия командири жангни бошқаришингиз керак, полкларни атакага бошлаш сизнинг вазифангиз эмас.

Биз қучоқлашиб хайрлашдик. Кейин мен ўзбек халқининг бу қаҳрамон ўғлини яна кўришга муяссар бўлолмадим.

* * *

ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИК П. И. БАТОВ ЎЗ ЭСДАЛИГИДА ҲИКОЯ ҚИЛАДИ.

Данциг — катта порт шаҳри. Душман уни қўлдан бермаслик учун Шарқий Пруссиядан, Болтиқ бўйи ва Померaniядан жуда кўп армиясини суриб келтирди. Иккиорада шаҳар учун қизғин жанглар бошланиб кетди. Данциг бўсағасида қуруқлик, ҳаво ва денгиз ҳарбий кучларининг иштироки билан даҳшатли жанглар тинмай давом этиб турди. Душман қўмондонлиги ўз мағлубиятини орқага суриш учун Данциггa қаттиқ ёпишиб олди. Ҳужум қилаётган қўшинларимизни денгиз бўйидаги ва ҳарбий пароходлардаги тўплар ўққа тута бошладилар. Душман танклари, пиёда аскарлари, авиация ва артиллерия ёрдами билан қайта-қайта қарши ҳужум қилиб турди. Ҳар бир қарич ер қон ва қурбонлар билан қўлга киритилди.

Данциг қалъасини тезроқ қуршаб олиш, душман қўшинларини тезроқ яксон қилиш учун шошилар эдик, Ғарбга, Берлинга шошилар. Германия пойтахтига ғалаба байроғи ўрнатишга, шу билан ногиз дунёга тинчлик беришга шошилар эдик.

Қўшинларимизнинг чап қанотида генерал Раҳимовнинг гвардиячи полклари ҳужум қилиб борарди. Аввалгидек, бу сафар ҳам Раҳимовга энг оғир участкани топширган эдим. Раҳимов душман қаршилигини синдириб, ўз қисмларини гитлерчиларнинг танкларига, дала тўплари ва денгиз бўйи замбаракларига, пиёда қисмлари ва бошқа қўшинларига қарши маҳорат билан ҳужум жангига олиб борди. Осмонда моторларнинг шовқини узилмас, ерда эса снаряд ва машиналарнинг портлаши бир зум ҳам тўхтамас, ҳаммаёқ тутун билан қопланган эди.

Раҳимовнинг олдинги полки Бриттау қишлоғига кирди. Шаҳаргача уч километр қолди... яна бир неча жанг, яна бир неча интилиш... Генерал Раҳимов ўз қисмларининг олдинги сафида эди. Раҳимов энг бахтли соатларни кечираётган кишилардек ўзида йўқ қувонар эди.

— Ўрмон чеккасига чиқдим. Шаҳар кўриниб қолди. — деб менга хабар юборди Раҳимов.

Душман яраланган йиртқичдек тўлғанарди. Жанг майдонининг ҳар бир қаричига ўқлар ёмғирдай ёғиларди. Раҳимовчилар ажал ғорларидан ҳатлаб, олдинга, шаҳар томонга юра бошладилар. Лекин, ана шу даҳшатли дақиқада мени ларзага келтирган қайғули ҳодиса юз берди.

— Севикли командиримиздан айрилдик!

1945 йилнинг 27 март куни жанг майдонидан ана шундай шум хабар келди. Энг яхши гвардиячи дивизиянинг командири, жанговар генерал нобуд бўлса-я!

Дарҳол ҳалокат юз берган жойга, жанг қизиб турган ва Данциг масаласи ҳал этиладиган майдонга етиб келдим.

Йўлда кетаётиб бир аравакаш йигитни учратдим, у аравасига идишларни ортиб, ёш боладай йиғлаб борар эди. Ярадор бўлса керак, деб ўйлаб.

— Тўхта, ўртоқ жангчи, тўхта! — дедим. У тўхтади. Мени таниб ҳўнграб юборди.

— Нима бўлди?

— Отахонимиздан ажралдик!

Мен Раҳимов ҳалок бўлган ерга етиб келдим. У чўзилиб ётибди... Пўстини, қоракўл телпаги қизил конга бўялган... Боши билан Данциггa қараб, бутун борлиги билан олдинга интилаётгандек ётибди. Қўллари чўзилиб, ҳужум объектларини кўрсатаётганга ўхшар, аммо жонсиз ётар эди.

Данциггa ҳужум бошланди. Азамат гвардиячи дивизия душман устига отилди. Унинг даҳшатли юришини ҳеч ким ва ҳеч нарса тўхтата олмади. Штурмнинг биринчи соатиёқ ғалаба келтирди. Қисқа лекин қонли йўлда гитлерчиларнинг юзлаб мурдалари ётарди. Гвардиячилар шаҳарга кирдилар.. Данциг ишғол қилинди...

Генерал Раҳимовнинг содиқ солдатлари ўз қўмондонлари учун душмандан ана шундай қасос олдилар.

Бу хотираларни «Совет Ўзбекистони» газетаси Совет Армияси ҳаёти штатсиз бўлимининг мудири, ёзувчи Адҳам РАҲМАТ уюштирган.

ТАРИХИЙ СЪЕЗД

КОММУНИСТИК ПАРТИЯ IX СЪЕЗДИНИНГ 45 ЙИЛЛИГИ

◆ ◆

Ленин партиясининг IX съезди очилган кунга қирқ беш йил тўлди. Бу съезд мамлакатимиз олдида турган жуда муҳим масалаларни В. И. Ленин раҳбарлигида ишлаб чиқди. В. И. Ленин съездда қилган докладида ва нутқларида партиямизнинг диққат-эътиборини мамлакат экономикасини тиклаш масалаларига қаратди. У граждан уруши йилларида қўлга киритилган жуда катта ғалабаларга якун ясаб: «Бу ғалабалардан кейин биз энди мустаҳкам ишонч ва хотиржамлик билан, бу съезд совет ишининг икки йилдан ортиқроқ давр ичидаги тажрибасини якунлайди ва хўжалик қурилиши соҳасида олдимизда турган янада оғир ва қийин вазифаларни ҳал қилиш учун шу ҳосил қилинган сабоқдан фойдалана олади, деган ишонч билан навбатдаги тинч хўжалик қурилиши вазифаларига кириша оламиз».

Съезд «Хўжалик қурилишининг навбатдаги вазифалари» ҳақида қабул қилган резолюциясида мамлакатдаги хўжалик вайронагарчилигини бартараф қилиш вазифаларини белгилаб берди. Ягона хўжалик плани тузиб, шу асосда мамлакатни электрлаштириш, транспортни, ёқилғи тайёрлашни, металлургия саноатини юксалтириш партия ва халқнинг энг муҳим вазифаси қилиб қўйилди. Съезд хўжалик планини тузишда маҳаллий хусусиятларга эътибор беришни, область хўжалик бюролари тузишни тавсия этди. Съезд қарорлари «Ҳарбий коммунизм» сиёсатига мувофиқ эди. Халқ хўжалигини тиклаш учун саноатдаги малакали ишчиларни сафарбар этиш, умумий-мажбурий меҳнатни кенг жорий қилиш, хўжаликни ҳарбий изга солиш, ҳарбий қисмлардан меҳнат фронтида фойдаланиш, саноатни бошқаришни янада яхшилаш, озиқ-овқат развёрсткаси асосида давлатнинг озиқ-овқат, хом ашё фондини кўпайтириш ана шу даврда ҳал этилиши лозим бўлган энг муҳим вазифалар эди. Булардан ташқари касаба союзларнинг ёрдамида меҳнаткашларнинг ижтимоий меҳнат активлигини ошириб, мусобақани кенг авж олдириш ҳам муҳим аҳамиятга эга эди.

Съезд коммунизмнинг куртаклари бўлган коммунистик шанбаликларни бутун чоралар билан авж олдиришни, бу ҳаракатни ривожлантиришни партия, совет, комсомол, касаба союз ва хўжалик ташкилотлари зиммасига юклади. Чунки бу ҳаракат меҳнат унумдорлигини оширишнинг энг муҳим воситаларидан эди.

Съезд Лениннинг асарлар тўпламини нашр этиш тўғрисида махсус қарор қабул қилди. Бу мамлакатимизнинг ғоявий ҳаётида, ишчи ва деҳқонларни марксизм-ленинизм руҳида тарбиялашда катта аҳамиятга эга бўлган воқеа бўлди.

Съезд ўша даврда партия амалга ошириши зарур бўлган вазифаларни белгилаб берди. Унинг илмий директивалари партия учун амалий қўлланма бўлиб қолди. Ленин партиясининг жанговар отряди бўлган — Туркистон Компартияси съезд қарорларини жанговар программа сифатида қабул қилди. Туркистон Компартиясининг ўлка, область комитетлари, Тошкент, Андижон, Самарқанд, Фарғона шаҳар ва район комитетлари йиғилишларида съезд қарорлари қизғин маъқулланди. Шу муносабат билан Фарғона область партия комитети коммунистларнинг 20 процентини хўжалик қурилишига сафарбар этди. Самарқанд коммунистларининг биринчи конференцияси съезд қарорлари асосида ўлка экономикасининг асоси бўлган пахтачиликни ривожлантиришга айниқса катта эътибор берди.

Ўша даврда Туркистонда пахтачиликни тиклаш ва ривожлантириш масаласига алоҳида аҳамият берилди. Шу мақсадда Туркистон Халқ хўжалиги кенгашининг тўқимачилик саноати бўлими тузилди. РКП(б) Марказий Комитети икки минг станоги ва барча ускуналари билан 4 та тўқимачилик корхонасини Туркистонга кўчириш ҳақида қарор қабул қилди. Туркистонни электрлаштириш ГОЭЛРО планига киритилди. Шунга ўхшаш амалий тадбирлар ўлканинг индустриал тараққий эта бошлашида жуда катта роль ўйнади.

РКП(б) IX съезди қарорлари асосида Туркистон Компартияси Биринчи май шанбалигига зўр тайёргарлик кўрди. «Транспорт», «Ёқилғи», «Фронтга ёрдам» каби ҳафталиклар ўтказилди. 1920 йили 1 май куни ўлка большевиклари, ишчи ва деҳқонлари, қизил аскарлари, ҳунарманд ва косиблари коммунистик шанбалик ўтказиб, меҳнат кўтаринкилигининг янги намунасини намойиш қилдилар. Тошкентда 32 минг, Фарғонада 3 минг киши коммунистик шанбаликда қатнашди, Бу эса фронт билан фронт орқасида вужудга келган мустаҳкам бирлик, ишчи ва деҳқонлар ҳарбий-сиёсий иттифоқининг тимсоли бўлди. Бундай шанбаликларни жойларда ҳар ҳафтанинг жума, шанба, якшанба кунлари ўтказиш одатга айланиб, омманинг кенг табақаси қатнашадиган бўлиб қолди. Меҳнатга онгли муносабатнинг бу янги, илғор намунаси собиқ чор Россиясининг қолоқ ўлкасидаги аҳолининг онги анча ўсиб бораётганлигидан, ишчилар синфининг, меҳнаткаш деҳқонларнинг Ватан олдидаги ўз бурчларини чуқур англаб олганликларидан далолат берар эди.

Съезд қарори асосида Туркистон фронти қўшинларининг бир қисми хўжаликни тиклашга сафарбар этилди. Улар марказга пахта ортиш, транспортни тиклаш, ирригацияни йўлга қўйиш, маҳаллий деҳқон хўжаликларига ёрдам бериш каби муҳим ишларда қаҳрамонлик мўъжизаларини кўрсатиб, армия билан халқнинг мустаҳкам бирлигини намойиш қиладилар. Фақатгина Мирзачўлдаги суғориш иншоотларида 700 қизил аскар ишлади.

Туркистон большевиклари съезд директиваларини бажаришда катта жасорат кўрсатдилар. Маҳаллий хотин-қизлар ва комсомоллар социалистик қурилишга кенг жалб этилди, «Ишламаган тишламайди» деган социалистик принцип асосида буржуа ва бой унсурлар, ишёқмаслар ва бошқа элементларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этиш иши билан 2 минг коммунист шуғулланди. Бундан ташқари 180 минг касаба союз аъзолари меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, меҳнат унумдорлигини ошириш учун курашни авж олдириб юбордилар.

Ягона план асосида Советлар Россияси билан Туркистон халқлари ўртасида янги муносабатлар шакллана борди. Корхоналарда централизм принципини амалга ошириш, хўжаликнинг муҳим тармоқларини ҳарбий изга солиш, пахтачиликни ривожлантириш, суғориш иншоотларини тиклаш, транспортни йўлга қўйиш социалистик қурилишнинг зарбдор фронти деб эълон қилинди. Туркистон Компартияси белгилаган ана шунга ўхшаш тадбирлар Совет Туркистонида ички ва ташқи душманларни тор-мор қилишда ҳал қилувчи роль ўйнади, социализм қуриш учун кенг имконият яратиб берди.

Ленин партиясининг жанговар отрядларидан бири бўлган Туркистон Компартияси партиянинг тарихий IX съезди қарорларини амалга ошириш учун курашда жуда катта ташкилотчилик ишлари олиб борди. Бу съезд қарорларининг бажарилиши ўлкада социализм ғалабасини таъминлашни тезлаштиришда катта аҳамият касб этди.

А. АКРАМОВ.

МАЙСАЛАР

Нишонали ака нўхат экилган далаларни айланиб юриб, қувониб кетди. Нўхат бир ҳафта ўтар-ўтмас униб чиқибди-я! Шундан сўнг Нишонали ака бу хушхабарни звено аъзоларига етказишга шошилди...

Янгийўл районидаги Ленин номли колхознинг ўртоқ Нишонали Каримов бошлиқ звеноси 25 гектар майдонга нўхат эккан эди. Яхши ишланган ерларга экилган уруғ қисқа вақт ичида қийғос униб чиқди.

М. ПЕЙСЕНОВ.

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

БУЮК ОЛОВБАРДОР

Бой воқелигимиз сахийлик билан бахш этаётган кўпгина темалар орасида вақт эътибори билан ўтмишга алоқадор бўлса ҳам ўзининг ҳаётбахш аҳамиятини асло йўқотмайдиган битмас-туганмас, деярли қўл урилмаган бир тема бор. У ҳам бўлса, инсониятнинг буюк доҳийлари — Маркс, Энгельс, Ленин ҳаётига бағишланган асарлар темасидир. Бу улуғ сиймоларнинг ҳаёт саҳоларини, жўшқин, революцион фаолиятларини бадиий бўёқлар воситаси билан акс эттириш санъаткордан катта маҳорат талаб қилади. Буюк пролетар ёзувчиси Максим Горький ҳам бу жиҳатни таъкидлаб, «...Маркс ва Ленин ҳақида шундай ёзиш керакки, мармар ҳайкаллар ортидан жонли кишилар бутун улуғворликлари билан қад кўтариб турсинлар», деган эди. Ана шу тема рус совет ёзувчиси Галина Серебрякова ижодининг мағзини ташкил этганлиги айниқса диққатга сазовордир. Бу катта сўз санъаткори «Маркснинг ёшлиги» асаридан сўнг катта эпопеянинг давоми бўлган «Буюк оловбардор»*) асарини ёзиб тугатди. Бу янги роман ўз ичига Европанинг сурони йигирма йиллик тарихини, Коммунистлар Союзининг барпо этилиши даврини, 1848 йил революцияси, Қрим уруши, Англияда саноат тараққий эта бошлаган даврни ўз ичига олган. Асарнинг асосий қаҳрамонлари Карл Маркс, унинг рафиқаси Женни фон Вестфален, Фридрих Энгельс, шунингдек XIX асрдаги турли сиёсий, фалсафий ва адабий оқимларнинг вакиллари — М. Бакунин, Луи Блан, А. И. Герцен, Генрих Гейнедир. Асарда воқеалар Брюссель, Париж, инглиз қироличаси Виктория саройи, инглиз парламенти, Петропавловск қалъасида, 1848 йил февраль кунларида, Париж баррикадаларида бўлган воқеалар фонида тасвирланган. Китобда Карл Маркс ва Фридрих Энгельснинг «Янги Рейн» газетасидаги фаолияти, Карл Маркснинг Лондонда қувғинликдаги оғир ҳаёти, икки улуғ революционернинг XIX асрнинг 50-йилларидаги курашлари, уларнинг ишчилар синфи ғалабасининг муқаррарлигига чуқур ишончлари тарихий фактлар асосида батафсил баён қилинган.

Ўқувчи китобнинг Маркс ва Энгельснинг тилларда достон бўлиб келган дўстликларига, Маркснинг ўз оила аъзоларига, сафдошларига ва меҳнат аҳлига чуқур меҳри тасвирланган саҳифаларини ўқир экан, беихтиёр тўлқинланиб кетади.

Жаҳон пролетариатининг йўлбошчилари бўлмиш улуғ сиймолар коммунизм буюк ишига садоқатли, меҳнатда ва ҳаётда фидокор, содда ва камтарин бўлганлар. Уларнинг китобда ҳеч бўрттирилмай акс эттирилган фазилатлари кенг ўқувчилар оммаси учун буюк намуна кучига эгадир.

Автор Маркснинг улуғворлигини, унинг инсоният олдидаги хизматларининг моҳиятини очиб берар экан, уни машҳур Прометей билан тенглаштиради. Бу жиҳатдан Ф. Энгельснинг Маркснинг оила аъзолари билан дилкашлашиб ўтириб айтган қуйидаги сўзлари диққатга сазовордир. «Прометей, — дейди у, — жуда буюк ва олижаноб жабрдийда эди. У инсонларни жон-дилидан севганлиги учун ўзини уларга фидойи қилган эди. Унинг иродасини ҳеч ким, ҳеч қачон букολган эмас. Илоҳий оловгина кишиларга бахт-саодат келтириши мумкин эди. Худоларки ўз ихтиёрлари билан олов бермаганларидан кейин, Прометей уни ўғирлаб қочган эди...»

Энгельс машҳур афсонавий қаҳрамоннинг бу жасоратини тасвирлаб, уни Маркснинг инсоният олдидаги буюк хизматига нисбат берган эди. Дарҳақиқат, Маркс меҳнат аҳлининг бахт ўғрилари — эксплуататорлар қўлидан шундай оловни юлиб олдики, бу олов эндиликда коммунизм йўлларини машъалдек ёритиб турибди.

«Тошкент» бадиий адабиёт нашриёти ана шундай китобни ўзбек ўқувчиларига тақдим этиб, уларнинг маънавий дунёсини кенгайтиришга муносиб ҳисса қўшаётганлигини табриклаш керак.

М. ЖАЛОЛОВ.

*) Г. Серебрякова. «Буюк оловбардор». Роман. Иккинчи китоб. Шариф Толиб таржимаси. «Тошкент» нашриёти. 1964 йил.

• • • • • •

ҚАЛБГА ЯҚИН ОБРАЗЛАР

Ёзувчининг «Сарвқомат дилбарим» повести асосида яратилган «Довон» кинофильми, Ҳамза номидаги ўзбек академик драма театри саҳнасида қўйилган пьесаси ўзбек томошабинларини мафтун қила олди.

«Тошкент» нашриёти яқинда ёзувчининг қатор повесть ва ҳикояларини ўз ичига олган «Сарвқомат дилбарим»*) китобини ўзбек тилида нашр этди. Китобга кирган «Сарвқомат дилбарим», «Жамила», «Юзма-юз», «Биринчи муаллим», «Бўтакўз» каби асарларнинг ҳар бири катта қалб эгаларининг бой кечинмалари, маънавий дунёси, гуманизм ва гўзал инсоний фазилатлари, шунингдек қувонч ва изтироблари ҳақидаги ажойиб достонлардир.

Совет Қирғизистонидаги оддий меҳнаткашларнинг қалб орзуларини, уларнинг ҳаёти ва меҳнатини ҳаётга, инсонга, туғилиб ўсган она-ерга бўлган зўр муҳаббатларини ўзининг ажойиб ҳикоя ва повестларида маҳорат билан куйлаетган новатор адиб Чингиз Айтматов Ленин мукофоти лауреати номини олиш шарафига муяссар бўлди.

Навқирон, ижоди кун сайин равнақ топаётган Ч. Айтматовнинг асарлари ўзига хос услубда, эркин ва шоирона тил билан ёзилган. Улардаги образлар, персонажлар, лавҳалар, ҳатто ҳар бир ибора, ҳар бир сўз жонли, таъсирли, биллур каби нурланиб, киши қалбини мафтун этади.

Айтматов асарларидаги ижобий қаҳрамонлар юксак ва олижаноб фазилатларга эга бўлганликлари учун ҳам китобхонларга яқин бўлиб қолдилар. Автор ўз қаҳрамонларининг меҳнати, қайғу ва қувончлари тўғрисида шу қадар меҳр-муҳаббат билан ҳикоя қиладики, натижада бу қаҳрамонлар фақат мамлакатимиздагина эмас, шу билан бирга бошқа кўп чет эллардаги китобхонларга ҳам ғоят манзур бўлди.

Ч. Айтматовни бошқа қардош халқлар қатори ўзбек китобхонлари ҳам ниҳоят севиб қолдилар.

«О, Иссиқкўл, Иссиқкўл, қирғиз диёрининг сўнмас қўшиғи! Нега мен яна ўша кунни, Асал билан сув бўйида, тепаликда тўхтаган кунни эсладим-а? Ҳа, ҳаммаси авалгидай: оқ-кўкиш тўлқинлар гўё қўл ушлашиб олгандай саф тортишиб, ўрнач-ўрнач бўлиб, сарғиш қирғоқларга мингашар эдилар...» Ч. Айтматовга хос новаторлик, воқеаларнинг жонли тасвири ўзбекча таржимада ҳам ўз ифодасини топа олган. Бу ўринда таржимонлар А. Рашидов, А. Отаметов ва Зайнабларнинг хизмати таҳсинга лойиқдир.

Мазкур асарнинг ўзбек тилига таржима қилиниши Ч. Айтматов асарларини ўзбек китобхонларига етказибгина қолмай, урф-одатлари яқин бўлган қондош ўзбек ва қирғиз халқларини ҳам бир-бирига янада яқинлаштиришда муҳим роль ўйнайди.

Ч. Айтматовнинг ўзбек китобхонларига ҳали маълум бўлмаган янги асарларини ҳам китобхонлар катта қизиқиш билан кутадилар.

Э. ОХУНОВА.

*) Чингиз Айтматов. «Сарвқомат дилбарим». Повестлар. «Тошкент» нашриёти. 1964 йил.

Раҳима Отажонова Қаршидаги тикувчилик фабрикасининг илғор ишчиларидан ҳисобланади. У сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришда ўз дугоналарига намуна кўрсатмоқда. Суратда: Р. Отажонова.

А. Тўраев фотоси.

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ АҚШ ҲУКУМАТИГА НОТАСИ

26 мартда СССР Ташқи ишлар министрлиги АҚШнинг Москвадаги элчихонасига Совет ҳукуматининг АҚШ ҳукуматига ёзган нотасини йўллади.

Нотада, Америка қуролли кучлари Жанубий Вьетнам аҳолисига қарши заҳарли газлар қўлланганлиги тўғрисида АҚШнинг расмий вакиллари тасдиқлаган хабарлар олинганлиги айтилади. Шу хабарларга кўра, махсус аппаратлар ўрнатилган Америка вертолетлари ва қирувчи-бомбардимончи самолётлари Жанубий Вьетнамнинг аҳоли яшайдиган жойларига жанговар химиявий моддалар сочмоқда. Бу моддалар одамларнинг кўриш органларини, нафас олиш йўлларини ва ошқозон-ичакларини шикастлантирмоқда. Вьетнам қишлоқларидаги тинч аҳоли, шу жумладан кексалар, хотин-қизлар ва болалар газ ҳужумларининг қурбони бўлишди.

АҚШнинг расмий вакиллари, заҳарли газларни Жанубий Вьетнамда қўлланишни давлат департаменти ва АҚШ мудофаа министрлиги маъқуллаганлигини айтишди. Оқ уй вакили бу гапларга илова қилиб, Американинг жойлардаги қўмондонлигига бу хилдаги воситаларни қўлланиш масаласини ўзи хоҳлаганча ҳал этиш ҳуқуқи умуман бериб қўйилганлигини маълум қилди.

Жанубий Вьетнам аҳолисига қарши химиявий қурол ишлатилаётганлиги — ҳамма эътироф қилган халқаро ҳуқуқ нормаларини энг қўпол равишда бузишдир, инсонлик ахлоқи ва одамгарчиликнинг элементар принципларини поймол қилишдир, дейилади Совет нотасида. Бўғиб қўядиган заҳарли ва бошқа шу хил газларни қўлланиш аллақачон тақиқлаб қўйилганлиги ва жаҳон халқлари томонидан қатъиян қоралангaнлиги АҚШ ҳукуматига маълум, албатта.

Нотада шу нарса эслатиб ўтиладики, иккинчи жаҳон уруши вақтида гитлерчилар Германияси химиявий урушга тайёргарлик кўраётганлигини Совет Иттифоқи, АҚШ ва Буюк Британия қаттиқ қоралаб, бундай қилишнинг барча хатарли оқибатлари тўғрисида гитлерчилар Германиясини огоҳлантирган эдилар.

Мана шу нуқтаи назардан қараганда Қўшма Штатларнинг Жанубий Вьетнам аҳолисига қарши заҳарли газлар ишлатаётганлигига қандай баҳо бериш мумкин, деган савол туғилади. Заҳарловчи моддалар Жанубий Вьетнам аҳолисига қарши қўлланилаётганлиги ҳаммани ғазаблантирмоқда ва буни ҳамма қораламоқда. АҚШ ҳукумати, дейилади нотада, Вьетнам халқига қарши қилинаётган бу жиноят учун ўз зиммасига қандай оғир масъулият олаётганлигини ва бу нарса қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини яхши тушуниб олиши лозим.

Совет ҳукумати Америка Қўшма Штатларининг Жанубий Вьетнам аҳолисига қарши заҳарловчи газлар ишлатаётганлигини қатъиян қоралайди.

Совет ҳукумати, Америка Қўшма Штатлари ҳукуматининг химиявий қуролни ишлатишдек энг ваҳшиёна чорани қўлланиш билан ўз зиммасига олаётган масъулиятни жуда жиддий равишда салмоқлаб кўради ва Жанубий Вьетнамда заҳарловчи моддалардан фойдаланишга дарҳол чек қўймоқ учун зарур чораларни кўради, деб умид қилади. (ТАСС).

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

ЖАЗОИР КОСМОНАВТЛАРНИ КУТИБ ОЛМОҚДА

ЖАЗОИР. 26 март. (ТАСС). Бугун Жазоир пойтахти азиз меҳмонларни — Совет космонавт учувчилари Валентина Николаева-Терешкова ва Андриян Николаевни тантанали суратда кутиб олди. Совет космонавтлари Жазоир Халқ Демократик Республикаси ҳукуматининг меҳмони бўлишади.

Пойтахт кўчалари ва майдонларига осилган алвонларда: «Офарин», «Восход-2» «Яшасин Жазоир — Совет дўстлиги!», «Космоснинг аёл қаҳрамонига офарин!» деган сўзларни ўқиш мумкин. Ҳамма жойда совет космонавтларининг портретларига кўзингиз тушади.

«Дар Албайда» аэродромида космонавтларни Жазоир ҳукуматининг министри Абдил Қодир Зайбек, жамоат ташкилотлари ва Жазоир пойтахти аҳолисининг намояндалари кутиб олишди.

Совет космонавтлари машинада Жазоир шаҳрини сайр қилдилар, пойтахтнинг минглаб аҳолиси уларни гулдурос қарсаклар билан кутиб олди.

ЧЕТ ЭЛ ХРОНИКАСИ

● *СССРнинг Ганадаги элчиси Г. М. Родионов ҳафталик «Спарк» журнали редакциясига совет адабиёти кутубхонасини совға қилиб топширди. Кутубхонада В. И. Ленин асарлари, кўпгина авторларнинг марксча-ленинча фалсафага оид асарлари, совет ёзувчиларининг китоблари бор.*

● *Жазоир миллат мажлисининг раиси Хож Бин Аллонинг таклифига биноан Жазоирда меҳмон бўлиб турган Германия Демократик Республикаси парламент делегацияси ватанига жўнаб кетди. Делегация аъзолари бу ерда бўлган вақтларида Жазоир раҳбарлари билан бир неча марта учрашдилар.*

● *Хитой Халқ Республикаси давлат кенгаши бош министрининг ўринбосари ва ташқи ишлар министри Чэнь И расмий визит билан Покистонга келди.*

● *Пентагоннинг хабар қилишича, Вьетнам ватанпарварларига қарши АҚШ томонидан разил уруш олиб борилаётган Жанубий Вьетнам чакалакзорларида 1961 йилнинг январидан бери ўтган вақт ичида 437 киши ҳалок бўлган. Бу давр ичида АҚШнинг 2 мингга яқин ҳарбий хизматчиси ярадор бўлган.*

● *Бу ерда маълум бўлишича, Американинг Швециядаги элчиси Шимолий Норвегияда ўтказиладиган маневрларда қатнашиш учун АҚШ ҳарбий авиация бўлинмаларининг Германия Федератив Республикаси ва Даниядан Швеция территорияси орқали ўтишга рухсат беришни шу йил 11 мартда Швеция ҳукуматидан талаб қилган. Швеция ҳукумати бу талабга қатъий рад жавоби берган.*

● *Адана шаҳри (Жанубий Туркия) да кучли довул бўлди. Юзлаб уйлар вайрон бўлди. Камбағаллар истиқомат қилаётган кварталлар айниқса кўп зарар кўрди. 50 дан кўпроқ киши яраланди.*

(ТАСС).

ИНСОНИЯТГА ҚАРШИ ҚИЛИНГАН ОҒИР ЖИНОЯТ

ВЦСПС БАЁНОТИ

Совет меҳнаткашлари АҚШ қуролли кучларининг Жанубий Вьетнамдаги тинч аҳолига қарши напалм ва заҳарли моддалар ишлатаётганлиги тўғрисидаги хабарни эшитиб, чексиз қаҳр ва ғазабга келдилар. Ҳаддидан ошган Америка ҳарбийлари халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф этган нормаларини оёқ ости қилиб, инсониятга қарши оғир жиноят қилишга журъат этди.

ВЦСПС ўз баёнотида уқтириб айтадики, АҚШнинг ҳукмрон доиралари бу ваҳшиёна ҳаракатларни «уруш олиб боришнинг инсонпарвар воситалари» деб кўрсатишга уринмоқдалар. Лекин Америка пропагандасининг ҳеч қандай найранглари жаҳон жамоатчилигини чалғита олмайди, эрксевар Вьетнам халқини тиз чўктиришга уринаётган Америка Қўшма Штатлари қилмишларининг ҳақиқий моҳиятини яшира олмайди.

Касаба союзлари Бутуниттифоқ Марказий Совети Совет Иттифоқи меҳнаткашлари номидан тинч аҳолига қарши, болалар, хотин-қизлар ва чол-кампирларга қарши напалм ва заҳарли моддалар ишлатаётган Америка империалистларининг жиноий ҳаракатларини лаънатлайди.

Биз, дейилади баёнотда, Вьетнамдаги урушнинг дарҳол тўхтатилишини, Америка қўшинларининг олиб чиқиб кетилишини ва Вьетнам халқига ўз тақдирини ўзи ҳал қилиш ҳуқуқи берилишини талаб этамиз. Вьетнамдан қўлингни торт! (ТАСС).

ФРАНЦИЯДАГИ СИЁСИЙ АҲВОЛ

Бундан бир неча кун олдин Францияда муниципалитет сайловлари бўлиб ўтди. 28 миллион сайловчи мамлакатнинг 37.500 шаҳар ва посёлкасида муниципал кенгашларга 470 минг аъзо сайламоқ учун сайлов қутилари олдига келдилар. Ўз-ўзини бошқарувчи маҳаллий органларнинг сиёсий қиёфаси навбатдаги олти йил учун, кейинги муниципал сайловларгача белгилаб берилди.

Сайловчилар берган овозларнинг якунлари матбуотда эълон қилинди. Аҳолиси 30 минг кишидан ошиқ бўлган ва янги сайлов қонунига кўра, демократик кучлар учун айниқса қийин шароит вужудга келтирилган катта шаҳарларда кўпчилик овоз олганлар орасида коммунистлар биринчи ўринга чиқиб олди. Илгари мана шундай шаҳарларнинг 25 тасида коммунистлардан иборат муниципалитет маъмурияти ишлаб келган бўлса, эндиликда 34 та йирик шаҳарнинг мэри-бошлиғи коммунистлардан бўлади. Овоз беришнинг биринчи давраси билан иккинчи давраси ўртасида айрим сиёсий партияларнинг блок тузишини бекор қилган янги қонун ҳукмрон партия бўлган ЮНРнинг («Янги республикани ҳимоя қилиш Иттифоқи») сўл оппозицияни синдиришига ёрдам бера олмади. Амалда шу партиянинг ўзи аввалги марраларда қолиб кетди, қолган буржуа партиялардан кўпчилигининг позицияси эса ҳатто бирмунча ёмонлашди.

Муниципал сайловлар 1962 йилда парламентга ўтказилган ва ЮНРнинг, яъни Франциянинг ҳозирги президенти генерал Де Голль тарафдорлари партиясининг ғалаба қилишига олиб келган сайловлардан кейин француз сайловчилари билан биринчи ёппасига маслаҳатлашиш бўлганлиги ҳисобга олинадиган бўлса, бу муниципал сайловларнинг натижалари алоҳида аҳамиятга эга бўлиб қолади. Парламент сайловларидан бери деголлчилар сайловчилар орасида ўз нуфузларини сақлаб қолмоқ ва имкони борича мустаҳкамламоқ учун қўлларидан келган ҳамма чораларни кўрдилар. Ярим расмий агентлик бўлган Франс Пресс агентлиги обзорчисининг сайловлар арафасидаги мақоласида айтилганидек «Янги республикани ҳимоя қилиш Иттифоқи» 1962 йилдан кейин кучларнинг парламентда вужудга келган нисбатини муниципалитетларга ҳам кўчиришни ўз олдига асосий вазифа қилиб қўйган эди.

Французлар назарида Иккинчи Жаҳон уруши йилларида гитлерчи босқинчиларга қаршилик кўрсатиш ҳаракатининг ташкилотчиларидан бўлиб, французларга танилган генерал Де Голлнинг асосий шахсий обрўси туфайли шу вақтгача «Янги республикани ҳимоя қилиш Иттифоқи» ўз таъсирини сақлаб келмоқда эди. Бироқ, анча кексайиб қолган (75 ёшга кирган) Де Голль «Иттифоқнинг» байроғи бўлиб, абадий хизмат қила олмаслигини партия раҳбарлари яхши биладилар. Деголлчилар мамлакатдаги ўз позицияларини Де Голль бўлмаса ҳам сақлаб қола оладиларми? Бу савол ЮНР раҳбарларини кўпдан бери ташвишлантириб келмоқда.

Деголлчиларнинг фикрича, муниципал сайловларда бу партия тарафдорлари ғалаба қилганида, уларнинг партияни қайта ташкил этишларини осонлаштирган бўлур эди. Партияни қайта ташкил қилиш эса етилган иш бўлиб қолди. «Янги республикани ҳимоя қилиш Иттифоқи»нинг ташкилий структурасини мустаҳкамлаш ва уни мамлакатнинг ҳамма шаҳарлари ва посёлкаларида кўплаб маҳаллий ячейкалари бўлган оммавий партияга айлантириш ўтказилмоқчи бўлган қайта ташкил этишнинг асосий мақсади қилиб қўйилмоқда. Партияни бу хилда қайта ташкил қилишни ЮНР раҳбарлари шу йил декабрь ойида республика президенти сайловларига тайёргарлик ва келгусида парламентга ўтказиладиган янги сайловларга тайёргарлик тадбирларидан бири бўлади, деб ўйлаб қўйган эдилар.

Кейинги вақтларда «Янги республикани ҳимоя қилиш Иттифоқи»нинг раҳбарлари майда буржуа партияларига кенг ҳужум бошлаб юбордилар. Ички ишлар министри деголлчи Роже Фрэ бу партияларни «ҳар хил халокатларни ташкил этишни касб қилиб олган группаларнинг қуроли бўлиб қолди ва ўз ичларидаги зиддиятларнинг ҳамда ҳар хил ғалати коалицияларнинг қурбонлари бўлиб қолди», деди. Бироқ, шу билан бирга, деголлчиларнинг ўзлари ўша партияларнинг ўзи билан мана шундай «ғалати коалициялар» тузишдан қайтмадилар. Масалан, муниципал сайловларда деголлчилар МРП («Халқ-Республикачилар ҳаракати») партиясининг вакиллари билан блок туздилар. Ваҳолонки деголлчиларнинг ўзлари шу партияни аҳолиси 30 минг кишидан кўпроқ бўлган 25 та катта шаҳарда ўзларининг асосий рақибларидан бири, деб эълон қилган эдилар. Сайловлар арафасида мамлакатда ҳаммаси бўлиб, икки ярим мингдан кўпроқ иттифоқ тузилди, бу иттифоқларнинг кўплари деголлчиларни бошқа буржуа партияларининг вакиллари билан бирлаштирди.

«Майда партияларга» қарши ЮНР шов-қин-сурон билан кампания бошлаганлиги, шу партияларни аъзолари ва уларни ёқлаб овоз берган сайловчилар билан биргаликда ютиб юбориш йўлида қилинган уриниш, деб Франциянинг ўзидаги сиёсий обзорчилар айтган гаплар тасодифий эмас. Дарҳақиқат, бу уриниш амалга ошганда эди, «Янги Республикани ҳимоя қилиш Иттифоқи» Франциянинг биринчи партияси ролида майдонга чиқиб, ўзининг иродасини бутун мамлакатга ўтказувчи танҳо партия бўлиб қолур эди.

Бироқ, деголлчиларнинг планлари бошқа-ю, шу планларни амалга оширишнинг реал имкониятлари бошқа. Биринчидан, «Майда» буржуа партияларининг ўзлари сиёсат майдонидан чиқиб кетишга ва ўзларининг бақувват «ҳомийларига» ютилиб, йўқ бўлишга асло интилаётганлари йўқ. Иккинчидан эса, энг муҳими шуки, омманинг жанговар авангарди — коммунистик партия бошчилик қилаётган француз меҳнаткашларининг миллионлаб оммаси ЮНР раҳбарларининг танҳо ўзлари хўжайин бўлиб қолишлари йўлидаги шуҳратпарастлик ниятини рўёбга чиқаришига тўсқин бўлиб турибди.

Муниципал сайловларга тайёргарлик вақтида ва шу сайловларни ўтказиш чоғида Франциянинг кўп шаҳарларида ва посёлкаларида коммунистлар бошқа демократик кучлар билан биргаликда иш олиб бордилар. Париждаги ҳамма округларда бирлашган демократик рўйхатлар овозга қўйилди, шу рўйхатлар бўйича муниципал кенгашга 38 депутат сайланди (ҳамма депутатларнинг сони 90 та). Бошқа шаҳарларда ҳам демократлар бирлашган рўйхатлар билан сайловда қатнашиб, катта муваффақият қозондилар.

Сайловлардан кейин Франция Коммунистик партияси эълон қилган баёнотда бундай дейилади: «Шундай қилиб, ишчилар ва демократик кучлар бир ёқадан бош чиқарганларида, улар ЮНР устидан ва бошқа реакцион кучлар устидан ғалаба қозонишлари мумкинлиги исбот бўлди. Франция Коммунистик партияси миллионлаб меҳнаткашларнинг ўсиб бораётган ишончига таяниб, монополиялар ва реакция ҳокимиятига қарши ва чинакам демократия учун курашда ишчи кучлар билан демократик кучлар иттифоқнинг бирлигига эришиш мақсадида ҳормай-толмай ҳаракат қила беради».

А. КРАСИКОВ.
(ТАСС).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» РЕДАКЦИЯСИГА

Бори Одилович Одилов вафот этиб, оиламиз бошига зўр қайғу тушган кунларда бизга таъзия билдириб, қайғумизга шерик бўлган барча ташкилотлар, дўст ва ўртоқларга газета орқали чуқур миннатдорчилик билдирамиз.

Одиловлар оиласи.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

КУН ТАРТИБИДА — ИНСОН САЛОМАТЛИГИ

ИЧКИ КАСАЛЛИКЛАРНИ ДАВОЛАШГА БАҒИШЛАНГАН РЕСПУБЛИКАЛАРАРО КЕНГАШ

Одамни касалликлардан халос қилиш совет медицинасининг асосий вазифасидир. Бу проблемани ҳал этишда фақат медикларгина эмас, бошқа соҳаларнинг ходимлари ҳам қатнашмоқлари лозим. Ичак касалликларининг олдини олиш ва даволаш проблемаларига бағишлаб, Тошкентда бўлиб ўтган ва бир неча кун давом этган республикалараро кенгашда сўзга чиққан ҳар бир киши шу фикрни таъкидлади. Кенгашда Ўрта Осиё республикалари соғлиқни сақлаш органлари, қишлоқ хўжалиги ва коммунал хўжалигининг вакиллари, партия ва совет ходимлари қатнашдилар.

Докладчи — СССР соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари Ю. Е. Данилов аҳолига медицина хизмати кўрсатишни ва соғлиқни сақлашни янада яхшилаш чоралари тўғрисида гапириб, шу нарсани маълум қилдики, КПСС Марказий Комитети билан СССР Иттифоқи Министрлар Советининг шу ҳақдаги 1960 йилги қарори эълон қилингач, Ўрта Осиё республикаларида ичак касалликларининг олдини олиш ва уларни даволаш соҳасида анчагина муваффақиятларга эришилди. Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри Б. Х. Маъзумов, Қирғизистон ССР соғлиқни сақлаш министри В. А. Петросьянц, Тожикистон ССР соғлиқни сақлаш министри И. А. Саженин, Туркманистон ССР соғлиқни сақлаш министри Н. Аннамуродов ҳам ўз докладларида ана шундай хулоса чиқардилар.

Беш йил мобайнида беморларга диспансерлар орқали хизмат кўрсатиш яхшиланди. Масалан, Қирғизистонда махсус даволаш кабинетлари икки баравардан зиёд кўпайтирилди, Ўзбекистонда бундай кабинетлар 79 тадан 128 тага етказилди. Тошкентдаги биринчи шаҳар юқумли касалликлар касалхонаси медицина кабинетлари учун врачлар тайёрлайдиган методика марказига айлантирилган. Ўрта Осиё республикаларида ичак касалликларига қарши эмлаш анча кенг миқёсда олиб борилмоқда.

Туркманистон ССР коммунал хўжалик министри К. Отаев, Тожикистон ССР коммунал хўжалик министри З. Р. Саломатшоев, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министрининг ўринбосари В. М. Романовский ва Ўрта Осиё республикаларининг бошқа раҳбар ходимлари касалга чалинишни камайтиришнинг муҳим шарти бўлган аҳоли яшовчи пунктларни ободонлаштиришни ривожлантириш тўғрисида гапирдилар. Кенгашда таъкидлаб ўтилганидек, сўнгги вақтда шаҳарлар ва район марказларининг санитария ҳолатини яхшилашга, уй-жой ва маданий-маиший қурилишга ажратилаётган маблағлар анча кўпайтирилди. Янги водопроводлар қурилмоқда ва эскилари реконструкция қилинмоқда. Эндиликда кўпгина колхозлар ва совхозларда ҳам водопровод ишлаб турибди. Шу билан бирга ажратилаётган маблағлардан кўпинча тўла фойдаланилмаётганлиги кўрсатиб ўтилди.

Кенгашда санитария-гигиена билимларини пропаганда қилиш муҳим эканлиги уқтириб ўтилди. Бу соҳада Ўзбекистонда яхши ишлар қилинмоқда, бу ерда сўнгги икки йил мобайнида шу темага бағишланган китобча ва варақалар жами бир миллион нусхадан ортиқ тираж билан нашр этилди.

Кенгаш қатнашчилари ичак инфекциясига қарши курашда медицина фани эришган энг янги муваффақиятлар билан танишдилар. СССР Медицина фанлари академиясининг ҳақиқий аъзоси, профессор Г. П. Руднев (Москва), профессор Л. И. Медведев (Москва), СССР Медицина фанлари академиясининг корреспондент аъзоси, профессор И. К. Мусабоев (Ўзбекистон), доцент С. Н. Зеленая (Қирғизистон) ва бошқа олимлар доклад қилдилар. Меҳмонлар Ўзбекистон пойтахтидаги турли медицина муассасаларини бориб кўришди.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов нутқ сўзлади. (ЎзТАГ).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

28 МАРТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.40 — Ота-оналар учун. 8.25 — Нодир музика асарлари. 9.25 — Енгил куйлар. 10.30 — Ҳинд кинофильмларидан қўшиқлар. 11.10 — Янги фильмлар (рус.). 11.25 — Ўзбек классик куйлари. 12.15 — Эрталабки салом (Москва). 13.30 — Эстрада концерти. 15.20 — Адабий-драматик эшиттириш. 16.55 — Қувноқ оҳанглар. 18.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 18.45 — Чолғу концерти. 19.20 — Қўриқ ерларда ишлаётганлар учун концерт. 20.00 — «Юность» радиостанцияси (Москва). 21.15 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт. 22.00 — Дунё харитаси олдида. 22.10 — Рақс оқшоми. 23.10 — Адабий-музикали радиокомпозиция.

Телевидение

28 МАРТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 11.00 — **Эрталабки гимнастика.** 11.20 — **Мактаб янгиликлари.** 12.00 — **Инглиз тили** (болалар учун). 12.20 — М. Горький. **Дорилфунунларим** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 13.55 — **Музика луғати.** 14.25 — **Диққат! Шаҳарда сеҳргар!** (бадиий фильм). 15.20 — **Физикадан лекция** (сиртқи студентлар учун). 17.00 — **Бўғирсоқ** (болалар учун қўғирчоқ фильм). 17.15 — **Телевизион янгиликлар.**

Рус тилида: 17.30 — **Арсеналчилар. Сув ости чемпионлари** (ҳужжатли фильмлар). 18.10 — **Телевизион янгиликлар.**

18.25 — **Реклама ва эълонлар.**

Ўзбек тилида: 18.35 — **Ойнадан ўпиалама.**

Рус тилида: 19.25 — **Ленинград телестудияси концерти.** 20.30 — **Ёшим йигирмада** номли бадиий фильмнинг 2-серияси.

Ўзбек тилида: 21.50 — **Далада ишловчилар учун** (эшиттириш ва концерт).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 28/III да кундуз **Демон,** кечқурун **Травиата,** 29/III да кундуз **Евгений Онегин,** кечқурун **Боғчасарой фонтани.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 28/III да **Мирзо Улуғбек.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 28/III да **Ишқинг билан,** 29/III кеч соат 8 да **Катта концерт.** Концертда: Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Фароғат Раҳматова, Маҳмуджон Ғафуров,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Тамара Назарова, Бахтиёр Ихтиёров, Суръат Пўлатов** ва солистлар қатнашади. Билетлар сотилмоқда.

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА — 29, 30, 31/III да Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов** раҳбарлиги ва иштирокида **Хоразм ансамблининг концертлари.** Билетлар сотилмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 03712 ИНДЕКС 64543 № В. 73.